purus putaretur homo. Sed, quia & Divina fecit, & humana pertolit; quaſi per feneſtras, vel per cancellos, ad homines proſpexit; ut DEUS & appareret ex miraculis, & lateret ex paſſionibus; & homo cerneretur ex paſſionibus; ſed tamen eſſe ultra hominem ex miraculis agnoſceretur. Sanct. Greg. hom. 13. in cap. 40. Ezech.

Julianus apoſtata inſultabat Chriſto, quòd non ex regina natus, nec filius terreni regis fuerit, nec Mundi gloriam habuerit. Reſpond. S. Cyrill. l. 6. contra Julian. hoc ipſo Chriſtum teſtatum fuiſſe ſuam Divinitatem: opportebat, inquit, omninò JESUM exiſtentem DEUM curam habere, nè videretur hominibus gloria minor, & deſiderare nobiſcum momentaneas has gloriolas, pompaſque vanas. Etenim qui has, tamquam quid ſublime amat, minor videtur illis: qui autem contemnit, eſt illis major. De Ponte in Cant. c. 3. Exh. 10.

Ad mamillam Patris, quæ curarum oblivionem inducit, nempe Verbum confugimus. Clem. Alex. l. 1. pæd. c. 6.

Chriſtus totùs fuit matri ſimillimus: hoc enim, qui viderunt utriuſque imagines ad vivum, aſſerunt, numquam ſic fuiſſe filium matris ſimillimum, vultu, & moribus; verbis, & habitu. Denique in omnibus Mater nihil fuit, niſi Filii adumbrata imago, & Filius Matris expreſſa figura. S. Thom. Vill. conc. 3. de Nat. B. V.

Emitur Redemptor quinque ſiclis à matre, Virgine, qui quinque plagis totum erat Mundum redempturus. Id.

Quòd ſi tu noſter es, Domine, omnia quoque tua noſtra ſunt. Noſtra igitur ſunt merita tua, noſtra ſunt vulnera tua, noſtri vagitus infantis, noſtri labores docentis, noſtri dolores morientis. Id. conc. de Purif.

Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum. Joan. 12. 32. trahit omnes ad modum ſolis; qui de mari aquam dulcem, & puram, in altum trahit; ſalſam, ponderoſam, atque terreſtrem derelinquens. Summa præd.

Chriſtus Requies noſtra.

Noe. Gen. 5. 29. dicitur requies; & Chriſtus ait. Joan. 16. 33. *in Mundo preſſuram, in me* autem *pacem habebitis.* Hugo Card. hìc.

Chriſtus eſt lapis pulvinaris. Jacob Gen. 28. 11. juxta Hieronym. in Pſalm. 132. Auguſt. l. 16. de civ. cap. 38. Greg. Naz. Gregor. M. Ut enim Jacob in eo lapide recubans ſuaviter obdormivit; ita Fidelis in Chriſto requieſcens. Mendoza in l. 1. Reg. c. 6. v. 29.

Et cùm ſediſſet. Matth. 5. 1. Sedet ad quietem mentis, ex doctrina Chriſti hominibus affuturam. In ea æternus Pater quieſcere voluit omnium hominum mentes. Sufficit enim omnibus præter omnia; & cuncta ſine ipſo deficiunt. Sim. Caſſ. l. 10.

Per ſuam reſurrectionem JESUS populo requiem comparavit: Requies enim in cœlo, non in terra eſt. Requiès noſtra. Dominus eſt JESUS qui ait. Luc. 23. 43. *hodie mecum eris in paradiſo.* S. Ambr. ep. 39.

Lectus Sanctorum Chriſtus eſt, in quo univerſorum feſſa Sæcularibus prœliis corda requieſcunt. Sanct. Ambroſius l. 2. de Iſaac & anima c. 5.

Quid per Sabbatum debemus intelligere, niſi Chriſtum? in iſto enim Sabbato requieſcimus, cùm in illo ſpem ponimus, cùm hunc toto cordis amore diligimus; ac, rerum temporalium concupiſcentiam poſtponentes, à ſervilium operum labore ceſſamus. B. Petr. Dam. l. 2. ep. 5.

TITULUS XIII.

CIBI.

§. I.

De Corporalibus.

G*Erminet terra herbam virentem.* Gen. 1. 11. & hortum pomiferum; nam naturalis cibus jumentorum eſt herba; naturalis hominum cibus ſunt fructus, & poma. Sanct. Thom. hìc.

Anima noſtra arida eſt, nihil aliud reſpiciunt oculi noſtri, niſi Man. Num. 11. 6. Erat ille cibus. Sap. 16. 20. *omnem delectamentum in ſe habens, & omnis ſaporis ſuavitatem*; unde ergo tantum illis faſtidium? Abul. hic: in manna non erant varietates; quia, quamquam ſapores eſſent diverſi, tamen color unicus erat, & figura ſemper eadem; etiam odor non erat diverſus: iſta tamen in cibis multùm immutant appetitum noſtrum. Nimirum tantus hominem tenet varietatis amor; ut, ſi unus illi quotidie offeratur cibus, licèt ab angelis adornatus, mox ſtomachum moveat. Did. Niſſ. in Phœnice l. 1. cap. 11. Caſſiod. l. 2. ep. 3. ipſe quoque annus, temporum pater, quadrifaria ſe diverſitate componit; nec deſiderium caperet, ſi novitiatis gratia non haberet. Ibid.

Innocentia decerpturos alimenta ex arboribus, adhuc ſibi bene conſcios homines, ad ſuperna evexit; & commiſſum ad conquirenda frumenta homines terræ, ſoloque dejecit. Tertull. ep. de cibis Judaicis.

Rex Artaxerxes, teſte Plutarcho, cùm in præcipiti fuga commeatum omnem perdidiſſet, pànem hordaceum, & aridas ficus pauculas, appetentia tanta comedit, ut diceret: Dii boni! cujuſmodi voluptatis hactenus inexpertus fui! quia ſcilicet numquam eſuriens comedi. Rex Ptolomæus longis itineribus Ægyptum peragrans in pauperem caſam divertere coactus fuit. Hic panis niger, & craſſus, in cœnæ caput appoſitus fuit. Rex avidè comedens: numquam, ait, ſuaviorem cibum ſumpſit. Drexel. de jejunio c. 6. §. 2. Vide ibi plura.

§. II.

Cibus quomodo ſumendus.

E*Greſſus ſecundùm conſuetudinem, &c.* Luc. 22. 39. Poſt cœnam non deſidia, & ludi, & ſomnus, Dominum excipiebant; ſed docebat, & orabat: propter nos hæc figurans, & demonſtrans. Theophyl. hìc. Senex Joannes ad ſenem Peſium veniens, & quærens, quid per 40. annos, quibus ab ea ſeparatus fuerat, egiſſet? numquam, ait, me ſol reficientem vidit. Jo: Caſſ. de cœnob. inſtit. 27. Et c. 26. refert de quodam, qui numquam ſolus comedit; ſed licèt per totos quinque dies ad ejus cellulam nullus è fratribus veniſſet, refectionem jugiter diſtulit.

Fames, & ſitis, quidam dolores ſunt: urunt, & ſicut febris necant; niſi alimentorum medicina ſuccurrat: quæ, quoniam præſtò eſt, conſolatione munerum tuorum, in quibus noſtræ infirmitati terra, & aqua, & cœlum, ſerviunt; calamitates deliciæ vocantur: Hoc me docuiſti; ut, quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam. Sed dum ad quietem ſatietatis ex indigentiæ moleſtia tranſeo? in ipſo tranſitu mihi inſidiatur laqueus concupiſcentiæ. S. Auguſt. l. 10. Confeſſ. c. 31.

Sicut æger ad medicinam, ſic ad ſumendas dapes quiſque debet accedere. S. Bern. D. 10 Pent. de villico inquit.

Sicut ad crucem, ſic accedas ad cibum. S. Bern. de formula honeſtæ vitæ, c. 10.

Nè in corpore curando univerſum vitæ tuæ tempus conſumas; ſed quandocumque corpus eſurit, & delicias appetit; cogita tunc, & animam tuam ſuo cibo refocillari velle. S. Ephrem ſer. de compunct. animæ, & ſalute.

S. Eutichius Abbas 40. annis non ſumpſit cibum, niſi priùs fleviſſet. Athan. Kirch vita S. Euſtach. 13. Jan.

Aſceta ſpiritualis amabilem vitam, & paſſionem Domini JESU, tamquam pretioſiſſimam margaritam in ſcrinio pectoris ſui reconditam habeat. Dum corpus cibo, & potu reficit; buccellas, quas ſumit, devota cogitatione intingat in puriſſimum ſanguinem illius, & hauriat potum è roſeis vulneribus ejus. Ludov. Bloſius Inſtit. ſpir. c. 6.

V. Lud. Bloſius ad menſam magis de ſpiritu, quàm corpore, ſaginando ſollicitus, ſingulas cibi buccellas, ut ipſe loquebatur, in Chriſti ſanguine intingebat. Boll. 7. Jan.

S. Palæmon in Paſchate cùm accederet ad menſam, vidiſſetque olei apparatu cum ſale; fricans manibus frontem, & ubertim flens, ait: Dominus meus crucifixus eſt, & ego nunc oleum comedam? Boll. 11. Jan.

S. Henricus Suſo, ante menſam genua flectens, æternam Sapientiam enixè precabatur; ſociam ſe ipſi præberet, ſecumque ederet. Ad ſingula fercula ſcutellam cœleſti Patrifamilias offerebat, rogans, ut benediceret. In menſa quinque hauſtus capiebat, eoſque ex chariſſimi Domini ſui totidem vulneribus. Si quis cibus injucundus illi oblatus fuiſſet, in cruentum cor Dilecti ſui intingebat, nihil hæſitans, quin illi nihil incommodi allaturus. Delectabatur valdè pomis: in viſione putabat ſibi pomum porrigi à quodam cum his verbis: accipe, & fruere; ideſt enim, in quo tu voluptatem aucuparis. Reſpondit ille, ſe non niſi in æterna ſapientia delectari. Contrà ille enim mendacii arguit. Igitur pudore ſuffuſus, toto biennio poma non attigit: quo evoluto cùm malè creviſſent, ita ut fratribus non apponerentur, & ſecum certans, rogavit Deum, ut, ſi ipſi placeret, ut pomis veſceretur, cunctis fratribus faceret ſubminiſtrari. Manè homo ignotus illi multos nummos affert, ea conditione, ut poma emeret. Factum, & longo tempore ſuffecerunt. Tunc cœpit Henricus veſci pomis grato animo. Majora ſecabat in quatuor fruſta; de iis tria comedebat in ſacro, Trinitatis nomine: quartum in eo amore, quo Mater, & Virgo, ſuo Jeſulo pomum præbuit edendum. Boll. 25. Jan.

§. III.

Cibi ſpirituales.

C*Ibus verus*, & ſanctus, & mundus eſt, fides recta, immaculata conſcientia, & innocens anima. Quiſquis ſic paſcitur, Chriſto conveſcitur; talis epulator conviva eſt Dei. Iſtæ ſunt epulæ, quæ angelos paſcunt; iſtæ ſunt menſæ, quæ Martyres faciunt. Tertull. ep. de cib. Judaicis.

Sicut, qui ſunt in navi, non bibunt ex mari, neque ex eo victum ſumunt, ſed aliunde important in navim; hoc modo Chriſtianorum animæ, non à Sæculo iſto, ſed deſuper è cœlo, cibum cœleſtem capiunt. Eſcobar t. 1. Matth. 8. obſ. 3.

Quantùm quiſque ſpirituales epulas edit, tantùm & eſurit: quæ, quia ad plenum nunquam comprehendi poſſunt, numquam deſideranti ſufficiunt. Rich. à Sanct. Victor. cap. 14. in Cant.

Illa æthereæ naturæ portio, ſcilicet anima, habet alimenta divina, æthereaque: nam ſcientiis nutritur. Philo l. 2. allegor.

TITULUS XIV.

CIRCUMCISIO CHRISTI.

Circumciſio in genere.

A*Mbula coram me.* Gen. 17. 1. Chald. *Servias coram me.* v. 10. Circumciſio præcepta, ut Judæi recordarentur, ſe tranſiiſſe in jus Dei, ſeque totos illius eſſe; ſicut noſtra ſignare ſolemus. Corn. hic.

Cùm circumciſis labiis ſim. Ex. 4. 10. Hebræi incircumciſum corde, mente, vel lingua, vocant eum; qui aliquo vitio, cordis, vel mentis, vel linguæ, laborat. Corn. hìc.

Nota, quòd multiplex eſt circumciſio: ſcilicet mentis à pravis cogitationibus: cordis, à pravis affectibus; oris, à pravis locutionibus, auris, à detractionibus. S. Thom. in Jer.

Circumciſio Chriſti.

Conchylia, cùm ſunt tecta, ferramentis circumciduntur; ex quibus plagis purpurea ſanies, uti lacryma, profluens, excuſſa in mortariis terendo comparatur. Vitruvius l. 7. c. 13. Arcon. in Iſ. 1. Diſc. 8.

Chriſtum D. à B. V. fuiſſe circumciſum in Bethlehem, traditur in libro de vera Circumciſione, qui eſt inter opera S. Hier. & tractatu de lamentatione Virginis, qui tribuitur S. Bernardo; & communiter tenent Recentiores. Sylv. in Luc. 2. q. 1.

Cur circumcidatur? S. Ambroſ. voluit legem cum honore ſepelire: ut tu inde, cùm res in magnam attolluntur celſitudinem, cognoſcas; proximè inſtare illius ruinam, & occaſum. Sylv. c. 3 Luc. 2. hìc q. 1.

Circumciditur propter communitatis, & uniformitatis, commendationem; ut & nos ſingularitatem vitemus, nè pro peccatis noſtris puniri ſperamus. Dion. Carthuſ. Sylv. cit.

Chriſtus in Magorum adoratione, ut totius Univerſi Supremus Dominus, eſt recognitus. Benè ergo priùs circumciditur: quia, ad dignitatis recipiendos fructus, priùs moleſtiæ deguſtandæ. Id. q. 3.

Accelera, feſtina. Iſ. 8. 3. Optimè noverat Iſaias naſcentis Chriſti curam, quando vocavit illum: *accelera, feſtina*: nam vehementer feſtinabat ſanguine ſuo nos redimere. Hoc erat illi in optatis; & illius ſacratiſſimus ſanguis pungebatur aculeo, ut quàm citiſſimè funderetur. Baeza l. 1. c. 4. §. 1.

Naſcitur in Judæa, non inter Gentiles: quia Gentilitas carebat circumciſione. S. Irenæus l. 3. Ludolph. à Saxonia p. 1. c. 10. tempeſtivè cœpit pati pro nobis; &, qui peccatum non fecit pœnam hodie portare incipit pro peccatis noſtris: non ſolùm enim in virili, ſed etiam in infantilitate, ſanguinem ſuum pro nobis voluit fundere. Paoletti in feſt. SS. Innocent.

Chriſtus octavam diem à Nativitate vix expectat, ut ſuum tibi ſanguinem impendere incipiat. Tu, non dico, poſt octo dies, ſed nec poſt octoginta menſes; imò & octoginta annos, ſolam non rependis voluntatem. Ille vix natus ſanguinem ſuum tibi effudit; tu jam moriturus, voluntatem tuam non refudis? S. Bernard. tr. de paſſ. Dom. ſuper: ego ſum vitis vera, c. 2.

Quotidie filios ſuos mater Eccleſia circumcidit circumciſione ſpirituali; nè fides Chriſti moriatur in illis tangitque pedes ejus, dicitque inter circumcidendum filiis ſuis: *Chiſtus paſſus eſt pro nobis, vobis exemplum relinquens, ut ſequamini veſtigia ejus.* Rupert. l. 1. in Exod. Arcones in Iſ. 1. Diſc. 4.

Videtur, quòd Chriſtus in Circumciſione ſua tenuerit modum magni Mercatoris, venientis ad feriam, pro emendo pretioſas merces; quas non ſolvit; ſed dat ſignum, vel arrham. Deinde tempore ſtatuto ſolvit totum pretium. Ita fecit D. N. J. C. qui venit de cœlo ad terram, in quam intravit in die Nativitatis, ad emendum pretioſas margaritas, id eſt, animas, dicens Mundo: *da mihi animas, & cætera tolle tibi.* Gen. 14. 21. S. Vinc. Ferr. in Circumciſ. Dom.

Chriſtus primo Nativitatis die lacrymas, octavo die ſanguinem effudit. Quàm ſerò cœpit Filius Dei concionari! & quàm citò pro nobis ſanguinem fudit! Did. Stella in Luc. 2.

Die octava voluit ſanguinem effundere, qui primus anni eſt; ut toto anno fixum in noſtra memoria haberemus ſanguinem, quem hodie pro noſtra ſalute effudit Salvator. Nam ſicut nobiles in fronte domus ſtemmata figunt; ita Deus in principio anni vult, ut Chriſti Sanguinem contemplemur, nè beneficia collata obliviſcamur. idem ibidem.

Amorem non modò humeris, & pedibus; ſed etiam manibus, alatum nonnulli depingunt; quòd, ſecundum Plauti mentem, celerem oportet eſſe amatoris manum. Scribunt hiſtorici, Pyrrhum, Epiri regem, ut fari cœpit, primam omnium hanc vocem miſiſſe: *volo*: imperioſi animi ſignum ex imperata rigidè expectaturi. Chriſtus contra Hebr. 10. 7. *in capite libri ſcriptum eſt de me, ut faciam, Deus, voluntatem tuam.* Hæc deſcripſit Paulus ex Pſ. 39. 7. 8. 9. Ubi additur: *Deus meus! volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Ecce circumciſio; ecce titulus tibi; ecce nomen Jeſu; ecce obedientia, ecce patiendi deſiderium; quod ultrà differre non poterat amor patientiſſimus. Doultreman l. 2. c. 2. de amore.

TITULUS XV.

CIVITATES.

§. I.

Variarum Civitatum denominationes.

H*Æc eſt Bethlehem.* Geneſ. 35. 19. id eſt, *domus panis*, à fertilitate, quæ ibi fuit poſt famem, quæ acciderat tempore Elimelech, ut habetur Rut. 1. 1. Sic Rachel Benjaminum; ita B. Virgo peperit Chriſtum in Bethelem, quaſi ſuum Benoni, id eſt, virum dolorum. Ephrata Hebr. ſignificat fertilem, fructiferam: eſt enim hìc locus fertilis. Cornel. hìc. Adrichomius in deſcriptione terræ Sanctæ: Bethlehem, ſita eſt in monte mediocriter alto. Terra ſubjecta rerum omnium copia multum præſtat, vini potiſſimùm; ut comparandum non ſit, quod ex aliis Paleſtinæ locis affertur. Iter verò, quod Jeroſolyma euntibus Bethlehem eſt, uſque adeò ſui amœnitate, arboribus, hortis, odoratis herbis, tranſeuntes delectat; ut, ſi ad tam præclaram naturæ faciem cœleſtis aliqua & digna Chriſtiano, meditatio accedat; non jam in terris ſibi eſſe videatur, ſed in paradiſo Chriſti Nativitatem, & incunabula, præſentibus oculis contueri. Idem Corn. in Mich. c. 5. 2. Scribit V. Beda l. de locis ſanctis, cap. 8. Borchardus, & alii: in Orientali angulo Bethlehem, eſſe rupem ipſi muro adjacentem, ab hominum turba, & oculis, ſemotam; in quo quoddam quaſi naturale ſemiantrum eſt, quo, quaſi ſtabulo, pro pecoribus utebantur; cujus exterior pars Nativitatis Chriſti fuiſſe dicitur locus. Ex hac rupe miraculosè ſcaturiviſſe fontem aquarum, ea ipſa nocte, qua natus eſt Chriſtus, eumque ad ſua tempora duraviſſe, ſcribit Beda loco citato; & ex eo Baronius. Ex Bethlehem prodiere plures principes, & viri illuſtres. Primus fuit Abeſan Judex, id eſt, princeps Iſraelis, *qui habuit triginta filios, & totidem filias.* Judic. 12. 8. 9. Secundus Elimelech, maritus Noemi. Ruth. 1. 2. cujus filio nupſit Ruth, & eo mortuo nupſit Booz: ex quo genuit Obed patrem Jeſſe; ex quo natus eſt David. Tertius David Rex; à quo tota familia regum Iſrael, & Juda, deſcendit, uſque ad ultimum regem Sedeciam. Id. Corn. ib.

Porrò Saul morabatur in extrema parte Gabaa, &c. 1. Reg. 14. 2. Nobilis illa Hiſpaniæ civitas, regnique caput, dicta eſt Granata, à malogranatorum copia, vel figura. Sic hìc locus Hebraicè dictus eſt Remmon, à malogranatorum præſtantia, & abundantia. Sic Jericho dicta eſt civitas palmarum, ob earum fertilitatem; pluresque aliæ civitates dictæ, ſunt Thamar, id eſt, palma, à palmetis, quibus abundant. Sic Bethel priùs dicta eſt Luza à nucibus, corylis, & amygdalis. Gen. 28. 19. Corn. hìc.

Jericho, Joſ. 2. 1. Olim urbs fuit magna, populoſa: unde & ſuum regem habuit, ut patet v. 2. ſita in regione campeſtri, & pinguiſſima; ibi balſamum præſtantiſſimum, nuſquam alibi. Abundat roſetis, cannis mellis, palmetis; unde & civitas palmarum appellata eſt. Eſt typus Mundi, qui mutatur ut luna; odoratas delicias ſuas amatoribus exhibet; ſed inſtar odorum evaneſcunt: Corn. hìc.

Tempore Joſue 15. 15. *Cariath Sephor*, id eſt, urbis litterarum, quaſi diceret, Academia, Corn. in Gen. 25.

Sita eſt Suſan Eſth. 1. 2. juxta Choaſpem fluvium loco amœniſſimo, ita dicta à liliorum feracitate, & copia, teſte Athenæo l. 12. Porrò reges Perſarum, Xenophon lib. 8. hyemem Babylone tranſigunt, quæ regio calidiſſima eſt; ver Suſis: Eſtatem Ecbatanis: & ideo neque hyemem ſentiunt, neque æſtatem. Corn. hic.

Suſan à liliis dicta; Rhodus inſula à roſa: quia habet ſpeciem roſæ. Corn. in Dan. 5.

Roma, ſi per ſingulas litteras explicetur, idem eſt, quod Radix Omnium Malorum Avaritia. Id. ib.

Quaſi palma exaltata ſum in Cades. Eccl. 24. 18. Judæa abundat palmetis. Unde Veſpaſianus, de ea victa triumphans, nummum excludit, in quo Judæa capta ſedens, mœrenſque, & manus complodens; ipſe verò aſtans juxta palmam viſebatur. Hinc & Palmira urbs à Salomone ædificata, Hebr. dicta eſt Thamar, id eſt, palma. Corn. hìc.

Damaſcus ex Hebr. dicitur *dam ſac*, hoc eſt, *ſanguinis*, id eſt, vini rubri *ſaccus*: optimo enim vino abundat. Fuit caput, & regia Syriæ; tandem Pompeii tempore à Romanis capta. Circa annum 1400. Tamberlanes eam funditus delevit; & in trophæum tres ex calvariis caſorum turres ſummo ingenio erectas relinquit. Corn. in Jer. 49. 24.

Surge, & vade in Ninive. Jon. 1. 2. Ninive Hebr. idem eſt,

quod *pulchra*, à radice nave, ideſt, ſpecies, pulchritudo. Ità S. Hieronym. 2. Idem eſt, quod habitata, frequens, plena populis, & domibus. Fuit urbs potentiſſima; in qua prima Aſſyriorum Monarchia ſedem ſuam fixit, tenuitque mille annis, & ampliùs. Sita eſt ad Tigrim fluvium, teſte Ptolomæo l. 6. c. 1. Corn. hìc.

Metropolis Hiſpaniæ olim, *Mantua dicta*, à Mauris occupata Affricane vocata eſt *Madrit*, ideſt, mater ſcientiarum; regnorumque revolutiones, procellas, & turbines, ſpernit. Corn. in Joſ. 15. 15.

Quæ urbs regis Hiſpaniæ igne eſt circumdata? Madritum; cujus muri ex ſilicibus conſtant. Corn. in Jer. 48.

Argentoratum nomen *Straſburg* habet ab Attila Hunnorum rege; qui ea direpta, & mœnibus dirutis, polydopolim edixit appellari; quòd multis viis acceſſibilis eſſet. Matthæus Tympius quæſt. Sympoſ.

Joannes Leo in deſcript. Africæ l. 3. *Feſtam* Africæ urbem dictam putat ex eo, quòd cùm urbis fundamenta jacerentur, *fes*, id eſt, auri cumulus inventus ſit.

§. II.

Civitates in orbe celebriores.

D*Ecora, ſicut Jeruſalem*. Cant. 6. 3. Laudatur à Jeremia Thr. 2. 15. *urbs perfecti decoris, gaudium univerſæ terræ*. Maximè autem tempore Salomonis erat laudatiſſima ab amplitudine, fortitudine, murorum; à divitiis: *tanta enim* erat *abundantia argenti, quanta lapidum*, 3. Reg. 10. 27. à mœnibus, pace, annonæ copia, ab auguſtiſſimo templo. Lud. de Ponte hìc l. 9. Exh. 1. §. 2. De Jeruſalem pulchritudine ita cenſent Hebræi: decem pulchritudinis menſuræ in Mundum deſcenderunt; novem abſtulit Jeruſalem; unam univerſus Mundus.

Numquid melior es Alexandria? Nahum 3. 8. Hæc urbs, cùm Romanis paruit, pendebat plus tributorum ſingulis menſibus, quàm Jeroſolyma toto anno; &, præter pecuniam, annonam quatuor menſium plebi Romanæ miniſtrabat. Fuit Alexandri M. opus, nomen, & buſtum, emporium totius Ægypti vetuſtiſſimum. Urbs olim magnifica ſuperbiſſimis ædificiis. Quam deinde ob cultum divinum iſthic florentem, plebiſque ſanctimoniam, Paradiſum Domini Veteres dixerunt; ſicut Antiochiam Theopolim. Alexandrinos S. Marcus, à S. Petro eò miſſus, fide, & Religione Chriſtiana, imbuit per viginti annos, & pro ea ibidem Martyr occubuit. Inſuper ipſe Alexandriæ Eccleſiaſticam Scholam inſtituit; cui doctiſſimi ſemper, & ſanctiſſimi viri præfuerunt, Pontenus, deinde Origenes. Origeni ſucceſſit Heraclas, huic Dionyſius Antiochenus, Didymus, S. Athanaſius, Cyrillus, Theophylus, &c. Hìc. S. Hieron. S. Baſil. S. Gregor. Naz. eruditi ſunt. Denique Alexandrina fuit S. Catharina, quæ ibidem decollata lac pro ſanguine fudiſſe fertur. Corn. hìc.

Roma numeravit Publicus Victor 9780. magnifica palatia, domos privatis civium 46602. Paulus Aringus de Roma vetere, & nova. Tametſi aliunde queam Romam laudare, nempè à magnificentia, antiquitate; & à pulchritudine, à multitudine, à potentia, divitiis, & à rebus in bello fortiter geſtis. Sed, relictis iſtis omnibus, ob id illam beatam prædico, quòd erga illos Paulus, dum viveret, adeò fuit benevolus, adeò illos amavit, coram diſſeruit, & poſtremò vitam apud eos finivit. Nec ita ſolùm ſplendeſcit, quando radios ſuos ſol ex ſeſe demittit; quemadmodum Romanorum urbs duas illas lampades ubique terrarum effundens. S. Chryſoſt. ſ. 32. in ep. ad Rom.

Conſtantinopolis. O nova Roma! tantùm urbes omnes antecellens, quantùm cœlum terræ præſtat. S. Greg. Naz. carm. ad Conſtantinopolitanos.

Babylon. Diodorus l. 3. ait: muros Babylonis adeò latos fuiſſe, ut per eas ſex currus poſſent procedere. Urbs centum æreis portis claudebatur. Teſte Ariſtotele l. 3. polit. cap. 2. tanta fuit, ut urbe ab hoſtibus capta per triduum incolæ alterius urbis partis eam captam eſſe non ſenſerint. Stengel t. 2. div. Judic. cap. 53.

Cùm Philippus II. Hiſpaniarum Rex vidiſſet *Uliſſiponem*, dixit: eſt orbis in urbe. Sylv. in Acta 17.

Uliſſipone civitas non ab ædificiis, ſed ab inhabitantibus, admiranda redditur. S. Chryſoſt. hom. 4. in Iſ.

Inhabitantium virtus, & pietas; hæc eſt dignitas, & ornatus, & tutela civitatis; ita ut, ſi hoc deſit, omnium ſit viliſſima, licèt infinitum ab Imperatore conſequatur honorem. Mihi civitas non habens pios cives, omni villa vilior eſt, & quacumque ſpelunca ignobilior. S. Chryſoſt. hom. 17. ad pop. Antioch.

Meacum urbs olim ampliſſima, quondam, ut ajunt, tectorum 180. millibus conſtabat: nunc, etſi magna parte everſa, domorum millia ampliùs continet ducenta. S. Franc. Xav. Societati Goam lib. 3. Epiſtola 7.

Paquinum, & Nanquinum, tantæ urbes, quarum ambitum eques uno vix die, non comprehenſis etiam ſuburbiis, decurrat. Ex theſauro rer. Indic. P. Petri Janici l. 2. c. 19.

§. III.

Quid Civitates muniat, & tueatur?

T*Unc civitatis porta munita eſſe poterit, ſi priùs in nobis portæ juſtitiæ muniantur.* Cœterùm nihil prodeſt muros munire propugnaculis; & Deum provocare peccatis. Sanct. Ambr. ſ. 88.

Lucernæ iſti ſunt, ubique terrarum fulgentes; mœnia urbium iſti ſunt. S. Chryſ. h. 37. in Matth. 23. de Monachis in Matth.

Tamberlanes volens vi capere Jeruſalem, impeditus per bruchos; qui ejus exercitum adeò vexarunt, ut verſus eamdem civitatem ulterius ire non potuerit. Rainaldus ad ann. Chr. 1403. ex Theodorico Niemio l. 2. c. 3.

Civitas peccatis plena jam jam obſidenda à potenti rege, miſit ad magnum principem, offerens magna pro ſubſidio; ſimul civitatis robur per legatos exponens, muros, turres, cives &c. quos princeps interrogavit; eſtnè coopertura ſuperiùs, nè via Dei ſuper illam deſcendere poſſit; peccata civitatis ſugillans. Summa prædic. Civit. peccat. plena &c.

Eremita habitabat loco inculto triginta, & ampliùs annos; vitæ abſtinentia, orationibus, & prophetia præſertim inſignis. Afflicta republica adiit quidam è primoribus virum Dei, rogat, num Veneta Reſp. ut ferebatur, deplorata eſſet? ad quem Eremita: commotus eſt furor Domini ſuper vos, quia Verbum Domini projeciſtis; &, niſi Pontificis veſtri lacrymæ interpellarent pro vobis, jam dudum quaſi Sodoma periiſſetis. Boll. 8. Jan.

Attila Hunnorum rex multis Italiæ urbibus vaſtatis, Ravennam obſidebat. S. Joannes, eorundem Epiſcopus, Sacris viris comitatus, veſtibus ſacris indutus, extra urbem ad Attilam venit, oravitque, urbi, & civibus, ut parceret. Rex Deo ſic animam inclinante, ſe, ſine nocumento quidem ingreſſurum; ſed, dejectis tamen poſtibus, fidem ſervavit. Boll. 12. Jan.

Theodoſium imperium ſuſcipiente bellum grave in occidente motum eſt. Perculſus non pecuniam, non milites, cogit, non fœdera quærit, ſed Dei opem. Intelligens virum quendam Anachoretam nomine Seraphium, ſanctiſſimè vivere, miracula patrare, confeſtim Theophylum Alexandrinum Epiſcopum cum litteris ad illum expedit, ut quamprimum Conſtantinopolim ſe conferat. Diu reſtitit vir Sanctus; tandem cucullo, & baculo in cœlum ſublatis, Domine Deus, inquit, Deus virtutum; huic, obſecro, cucullo & baculo, vim tantam imperti, quantam mihi, ſi adeſſem, tribueres. Tum, quæ manibus tenebat, Antiſtiti tradens: hæc, inquiens, defer Imperatori; ut cucullum imponat capiti, baculum manu ferat; primam ipſe aciem in hoſtem dux educat. Fecit, quòd ſuaſum, Theodoſius; hoſtis mox in fugam converſus, cæſus, victus, ſine ſuorum ſanguine. Boll. 31. Jan. c. 5.

S. Laur. Sipontinus Ep. Totilam, ſibi conciliat, &, ut Sipontinis parcat, obtinet. Boll. 7. Febr.

S. Conon. Monachus Ord. S. Baſilii, patriam ſuam Niſum in Siciliam poſt mortem à Turcarum obſidione hac ratione liberat: jam muros ſubjerant; cùm terrore ſubito correpti in fugam ſe dant; obſeſſis eos inquirentibus, & graviter cædentibus, Captivi retulerunt, in ipſa porta viſum à ſe Monachum atro habitu, ſpecie terribili; ac vexillum prima luce collucens manu tenentem; territos ejus aſpectu, velut fluminibus impetitos. Boll. 28. Martii.

S. Leo, teſte Petro Caniſio in vita c. 2. Attilæ ob ingentes victorias inſolenti, poſt plures Italiæ urbes devictas, Romam properanti occurrit, mitiorem reddit modeſto alloquio, apparentibus SS. Petro, & Paulo, ultro recedentem ex Italia videt. Romam redux ut pater patriæ ſalutatur. Boll. 11. April.

§. IV.

In Civitatibus plura, & majora, peccata committuntur.

Ex Veteri, & Novo.

V*Idit iniquitatem, & contradictionem, in civitate*. Pſal. 54. 10. Notandum, quod Dominus mittens prophetas in Mundum, frequentius miſit eos in civitatem, quàm ad alia loca minora; ut Jeruſalem, Ninive, Babylonem &c. quia in civitatibus ſunt plures, quàm in aliis locis; item ibi ſunt plura peccata, de quibus. Pſ. *vidi iniquitatem &c.* B. Humbertus ſ. 72. ad Laicos in civitatibus.

Quid debui facere vineæ meæ, & non feci? Iſ. 5. 4 Verùm in quo ſtatu hodie famoſa illa civitas ſit, ite, ite, & videte. Periit omnis decor illius; idque nulla alia ex cauſa, quàm quia *malos malè perdet*. Segner. fer. 6. Dom. 2. ſer. 55.

Super montem caliginoſum. Iſ. 13. 2. Ita per tropum vocat Babylonem, licèt in loco campeſtri ſitam; ſcilicet montem, ob magnificentiam, & faſtum palatiorum, turrium, murorum &c. *Caliginoſum* verò ob omnium rerum in ea caliginoſam confuſionem; ob quam Hebr. dicta eſt *Babel*. 2. Quia idololatriæ, & errorem tenebris erat involuta. Corn. hìc.

Tunc Herodes clam vocatis Magis. Matth. 2. 7. Miſera planè civitas, in qua regnat Herodes. S. Bern. ſ. 3. in Epiph.

Jam

Jam ſecuris ad radicem poſita eſt. Matth. 3. 10. Adverbium *jam* adveniſſe tempus ſignificat, quo ſecuris poſita eſt ad radicem arboris; procul dubio ad excidendam illam, id eſt, Jeroſolymam. q. d. hactenus tolerati eſtis, expectati eſtis, velut arbor ad faciendum fructum. Sed jam tempus venit, quo, velut arbor infructuoſa, excidenda eſt gloria gentis veſtræ, templum veſtrum, celſitudo veſtra ad radicem poſita, ut in æternum non reviviſcat. Cajet. in Matth. c. 3. Conſtantinopolis à Turcis capta die Pentecoſtes An. 1454. Excidium hoc Græcorum vaticinatus fuerat Nicolaus V. Pontifex; qui ad Græcos Romanæ Sedis authoritati ſe opponentes, ſcripſit litteras plenas honoris, teſte Bozio de Sign. Eccl. l. 6. toleramus adhuc dilationem veſtram, reſpicientes in Jeſum ſempiternum Sacerdotem, & Dominum; qui ſterilem illam ficum uſque ad tertium annum juſſit adſervari, agricola jam ad exſcindendam arborem ſe accingente; quia nullum fructum ferebat. Tres annos expectabimus, ſi vos forte à ſchiſmate, & ſeparatione, converteritis, juxta Salvatoris de ficu præceptum. Sin minus, eſcindemini, nè terram otioſam, & inutilem reddatis. Ann. 1451. hanc ſcripſit epiſtolam; & Ann. 1454. capta eſt Conſtantinopolis. Marcant. D. infra Oct. aſcenſ.

Cur Chriſtus dixit. Matth. 10. 13. *Cùm vos perſequentur in civitate iſta*, & non potiùs in via, vel in agro? quia in civitatibus maximè graſſantur ſcelera, & injuſtitiæ. Sylv. in Luc. 6.

Ite ad exitus viarum. Matth. 22. 9. Cùm in civitate ordinetur epulum, cur non è civitate, & ejus foro, ac plateis, quærit convivas? quia in convivio ſolùm ſedem habituri erant, nuptiali charitatis, & puritatis, veſte induti: in civitatibus autem tales non reperiuntur. Sylv. in Matth. 10.

Et multitudo copioſa plebis ab omni Judæa, & Jeruſalem, &c. Luc. 6. 17. Cur expreſsè Lucas ponit Jeruſalem, cùm ſub Judææ provincia intelligatur? Erat Jeruſalem totius regni caput; & velut rem miram, & raram, ponit; in ea aliquot aptos repertos, qui ad Chriſtum venirent, & ipſum ſequerentur. Idem habet de occurſu ad Joannem. Matth. 3. 5. *exibat ad eum Jeroſolyma, & omnis Judæa*. Sylv. in Luc. 6. q. 6.

Erat in civitate peccatrix. Luc. 7. 37. Si in vico vitam degeret, ubi raræ ſunt conciones, ubi non habentur divina officia, & homines vivunt ſicut bruta; tolerabile videretur. Sed in civitate: ubi tot conciones, tot templa, Sacerdotes, Religioſi, auxiliatores animarum. Sed nunc pejus in civitatibus, quam in vicis. Stella hìc, Multæ aliæ civitates deletæ ſunt, & perierunt; Babylon à Perſis, Troja à Græcis; Romæ Roma ſepulta jacet; nullam tamen aliam deflet: quia hæc una eo tempore cultum Dei habebat. Orig. hom. 34. in Matth. nos ſumus Jeruſalem, quæ defletur (Jeruſalem videns Deum) quòd ſi poſt myſteria veritatis, poſt ſermonem Evangelii, poſt doctrinam Eccleſiæ, poſt viſionem Sacramentorum ejus, aliquis è nobis peccaverit; plangitur, atque defletur. Si poſt multam continentiam, poſt aliquot annos caſtitatis, victus quis fuerit; patientiam, pudicitiamque amiſerat; *non relinquent in te lapidem ſuper lapidem*. Pinna in Eccl. Ethol. 66.

Videns civitatem flevit ſuper illam. Luc. 19. 41. Maledictæ urbes, Salvatori meo lacrymas excitatis. Nuſquam invenietis Chriſtum ſuper pagos, aut oppida, fleviſſe, ſed ſuper urbes: tanta quippè in urbibus mala ſunt, ut Dei Filium ad fletum cogant. Beſſeus Dom. 9. Pent. Roma ſepties ab oſtibus everſa. 1. anno ab urbe condita 364. à Gallis duce Brenone. 2. 800. à Viſigottis. 3. à Vandalis. 4. ab Erulis. 5. ab Oſtrogotis. 6. à Totila. 7. Anno 1527. ſub Clemente à Marte Cæſareo. Aringe de Roma vetere.

§. V.

Miſcellanea de Civitatibus.

Æ*dificavit Cain civitatem*. Gen. 4. 17. Impiorum progenies in ipſa Mundi origine civitatem conſtruxit: quia omnes impii in hac vita fundati ſunt, ubi habent theſauros: Sancti verò hoſpites ſunt, & peregrini. Abel in terra non condidit civitatem. V. Beda hìc. Peregrini ſumus, quamdiu in hoc Mundo ſumus; nam in Mundo eſt proprietas hominum peccatorum; ſed exilium eſt Sanctorum; nam mali ſunt hìc tamquam in propria patria; ſed boni ſunt tamquam in patria aliena. Hinc Cain ædificavit ſibi civitatem; Abel verò, quia filius Dei, & peregrinus, nullam. S. Bonav. ſ. 69.

Civitates eorum deſtruxiſti. Pſ. 9. 7. id eſt, impiorum, quæ ſunt tres in regno diaboli, ideſt, in hoc Mundo: concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ. Hugo Card. hìc.

Quatuor ſunt minima terræ &c. Prov. 30. 24. Salazar appoſitè per hæc quatuor animalia, accipit quatuor hominum genera, quæ rempublicam conſlant, fovent, & promovent: nimirum per formicas coacervantes grana, accipit agricolas; qui fruges parant, cibumque Reip. Unde Plato in Phœdone conſtituens metempſychoſim Pythagoricam, ſive animarum poſt mortem in alia corpora, & animantia, quorum mores in vita imitati ſunt, tranſmigrationem; aſſerit, agricolarum animas migrare in formicas: quia earum laborem, dum viverent, agros colendo, mirati ſunt. Per lepuſculum, accipit cives in urbibus, quaſi in antris ſuis degentes. Per locuſtas, milites, qui urbem, & Remp. ab hoſtibus defendunt: locuſtarum enim exercitus, ordines, & acies, militiam quamdam præſeferunt; imò ipſorum forma geleatos milites refert. Per ſtellionem, aulicos: Stellio enim circa aularum fores, & foriium cardines, verſatur. Corn. hìc.

Notum eſt, Hebræos urbes, præſertim optimas, & amœnas, agris, & vineis, metaphoricè vocare, vineas, & ejus vites. Corn. Comment. in Iſ. 48.

T I T U L U S X V I.

COGITATIONES.

§. I.

In genere. Symbola.

L*Avabunt in ea Aaron, & filii ejus, manus ſuas, & pedes*. Ex. 30. 19. hinc Sacerdotes Aaronici in tabernaculo nudis pedibus ſua munia obibant. Quin & Pitagoræ fuit dogma: nudis pedibus ſacrifica. Nunc quoque Mauri, & Saraceni, templa, in quibus ſacrificaturi ſunt, non ingrediuntur, niſi calceis depoſitis. Euthymius in Pſ. 72. per pedes intelligit cogitationes, veluti quæ animæ noſtræ religionem, pedum inſtar, regunt, & ſuſtinent. Corn. in Ex. c. 3. v. 5.

Tolletque capillos ejus. Num. 6. 18. Quid eſt, quòd; devotione completa, caput Nazaræus radere, capilloſque in igne ſacrificii ponere jubetur? niſi quòd tunc ad perfectionis ſumma pertingimus, cùm ſic exteriora vitia vincimus; ut etiam cogitationes ſuperfluas à mente receſemus; quas nimirum ſacrificii igne concremare, eſt flamma eas Divini amoris incendere, ut totum cor in Dei amore ardeat. S. Greg. l. 2. mor. in Præfat. Caput tondere, Job 1. 20. eſt, cogitationes ſuperfluas à mente reſecare. Id. ibid.

Capilli tui ſicut greges. Cant. 4. 1. Crines capitis, ſunt cogitationes cordis. S. Amædeus hom. 2. Mens noſtra, quaſi pictor eſt; in anima, velut in tabula, cogitationes, prout vult, format. S. Baſil. lib de vera Virg.

Ponamus, velut aliquam animæ cutem, cogitationem; carnem affectionem; ut conſequenter os ejus intentionem poſſimus, accipere. S. Bern. ſ. 6. de verbis Abac.

Quid eſt aqua, niſi cogitatio humana? quæ ſemper ad inferiora labitur, niſi ſub diſtrictionis magnæ moderamine cohibeatur. Rich. à S. Vict. de arca myſt. l. 5. c. 6.

§. II.

Varia de Cogitationibus in genere.

N*E fortè peccaverint filii mei*. Job 1. 5. Cur non contra peccata oris, aut, operum, litavit? S. Baſil. M. or. de pauperibus amandis; merito hìc juſtus de peccato, quod eſt in latebris, in receſſu, verebatur: quæ enim corpore adminiſtrantur, tempore, atque opportunitate, opus habent; mentis verò, cogitationiſque motiones, momento efficiuntur, ſine labore abſolvuntur, improviſo, & abſque negotio, conformantur; nullum eſt eis tempus importunum. Ubi autem ſubitus eſt caſus, illic metum, & cautionem majorem eſſe oportet. Id cùm Jobus intelligeret, ad hoc peccati genus expiandum Sacrificiis utebatur. Did. Niſſ. pol. cœl. p. 2. l. 9. c. 3.

Abyſſus abyſſum invocat. Pſ. 41. 8. Quæ abyſſus? quam invocat abyſſum? Si profunditas eſt abyſſus; putamus, quod cor hominis abyſſus eſt. Quid enim eſt profundus hac abyſſo? Loqui homines poſſunt, videri poſſunt per operationem membrorum, audiri in ſermone; ſed cujus cogitatio penetratur? cujus cor inſpicitur? Quid intus diſponat? quid intus velit? quid intus nolit? quis comprehendet? Sanct. Auguſt hìc.

Non poteſt fieri, ut habet mala facta, qui habet bonas cogitationes. S. Aug. in Pſ. 148.

A cogendo cogitatio nomen accepiſſe videtur. S. Bernard. ep. ad fratres de monte Dei.

Quis dignè penſare, quis ſufficienter æſtimare, valeat. Si diligenter attendat, quæ ſi illa tam multiplex cogitationis humanæ volubilitas; quæ ſit ejus tam inquieta, & infatigabilis velocitas, quæ per tam multa, tam varia, & tam infinita, diſcurrit; quæ nulla hora, nullo temporis momento, quieſcit; quæ tot ſpatia locorum, quæ tot volumina temporum, in tanta feſtinatione, tranſcendit; cui undique patet tam facilis tranſitus, tam agilis diſcurſus, de ſummis ad ima, de imis ad ſumma, de primis ad noviſſima, de noviſſimis ad prima. Rich. à S. Vict. de arca myſt. c. 21.

Non poſſumus impedire latrones venire ad forum, corvos ſuper domum, hirundines in domum; ſed camera excludi poſſunt. Phantaſia forum; camera cor, & voluntas. Apud Religioſos, tres examinant ſuſcipiendos; ſi cogitatio examinet: an ſit licitum, honeſtum, utile? Summa prædic. verbo Cogitatio.

§. III.

Cogitationes bonæ.

Symbola.

NAzaræi ſanctificatio, Num. 6. 18. Maximè ſita erat in cæſariæ nutrienda: hæc autem myſticè eſt ſanctarum cogitationum germinatio, quibus homo ſanctus efficitur. Corn. hic.

Si raſum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo. Judic. 16. 17. Cauſa litteralis: cur, durante coma Samſonis, durarit & fortitudo, fuit; quòd durante coma permaneret ipſe Nazaræus, hoc eſt, Deo conſecratus. Tropologicè: quia capillus notat cogitationes, & intentiones, hominis. Sicut enim à capite ſano germinant ſani capilli; ſic ex mente bona oriuntur bonæ cogitationes; à quibus omnium virtutum fortitudo germinat. Corn. hic.

En lectulum Salomonis 60. fortes ambiunt. Cant. 3. 7. Tres Patres apud Theodoretum: iſti milites ſunt efficaces cogitationes, & ſacræ meditationes; quæ divina virtute undique tuentur animam, ad Dei quietem præparatam, adverſus fallacia ſpirituum improborum. Fortiſſimi conſcientiæ cuſtodes, ſunt cogitationes de quatuor noviſſimis. Barrad. D. 1. Epiph. t. 1. l. 10. c. 18.

Seminavit bono ſemen in agro ſuo. Matth. 13. 24. Ager Mundus eſt, vel cujuſvis anima. Porrò Chriſtus eſt, qui ſeminavit. Bonum ſemen boni homines, vel bonæ cogitationes. Theophylactus hic.

Dirigite viam Domini. Jo: 1. 23. Via, quam jubet parari, vita eſt Chriſtiana. Poteſt item per viam anima intelligi; ſemitæ verò, cogitationes, & opera. Theophylactus hic.

§. IV.

Varia de bonis cogitationibus.

COgitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi. Pſ. 75. 11. Ita Deus complacet ſibi in ſancta cogitatione; ut non ſolùm ipſa cogitatio ei placeat, ſed etiam reliquiæ, ſeu minutiſſimæ cogitationes, ſeu earum veſtigia, diem feſtum ei faciant. Sylv. Addit. in Evang. Matth. 10. q. 7.

Eruditis interſum cogitationibus. Prov. 8. 12. id eſt, ſapientibus, & prudentibus; puta honeſtis, piis, ſanctis. Diſce, utiliſſimum eſſe, talia cogitare, legere, audire, loqui: his enim rebus quaſi ad ſe pertinentibus, inſerit ſe, & immiſcet ſe Sapientia divina; ideoque eas promovet, auget, perficit, per lumina, quæ intellectui immittit: per pios impulſus, quos voluntati afflat. Corn. hic.

Oportet, ut Dei cultor omni ſtudio in ejus amorem ita feratur; ut nulla humana cogitatio tempus ullum inveniat, propriis cupiditatibus indulgendi. Si enim quælibet cupiditas, cùm in eo, quem poſſidet, moratur, rationem tamquam compedibus vinctam continet: cur non virtutis amor animum ab omni alia cogitatione remotum continebit? S. Nilus lib. aſcetico.

Vas plenum, & occupatum, alterius rei non eſt capax. Anima occupata bonis cogitationibus, malæ locum non inveniunt. Stella de cont. van. Mundi p. 3. c. 59.

§. V.

Cogitationes malæ.

Symbola, & nomina varia.

Ex Veteri.

VOlucres abigebat Abrām in ſacrificio. Gen. 15. 11. id eſt, malas cogitationes. S. Bonav. in Pſ. 35.

Alluvione paulatim terra conſumitur. Job 14. 19. Mare mens hominis, & quaſi fluctus maris, ſunt cogitationes mentis; quæ aliquando per iram tumeſcunt, per gratiam tranquillæ fiunt, per odium cum amaritudine defluunt. S. Greg. mor. l. 12. cap. 14.

Numquid apertæ ſunt tibi portæ mortis? Job 38. 17. S. Greg. mor. 28. 8. Portæ mortis ſunt cogitationes pravæ: quia profectò via ad interitum, per iniquas ſemper cogitationes, aperitur. Pinna in Eccl. Ethol. 86.

Humiliata eſt in pulvere anima noſtra. Pſalm. 43. 25. Pulvis ſunt cogitationes vanæ; terra autem prava deſideria. Hugo à S. Vict. hic.

Effundite coram illo corda veſtra. Pſ. 61. 9. S. Baſilio, cor effundere, eſt evacuare cor à vitiis, affectibus malis, perverſis cogitationibus, & ſimilibus; quaſi liquoribus noxiis: Bellarm. hic.

Ut diſperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem. Pſ. 100. 8. id eſt, ab anima malas cogitationes; quæ ſunt mali cives. S. Bonav. hic.

Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti. Eccl. 10. 1. Muſca notat malitioſas cogitationes, à diabolo, vel carne, vel Mundo, ſuggeſtas. Ita S. Hier. Corn. hic.

Capite nobis vulpes parvulas. Cant. 2. 15. Competenter ſanè, cùm adhuc parvæ ſunt, capi eas mandat: dum enim cogitatio mala in initiis eſt, facilè poteſt abjici à corde. Dum puſilla eſt capi debet, & abjici; nè, ſi adulta fuerit, & inveterata, jam non poſſit expelli. Orig. hic.

Hortus concluſus ſoror mea. Cant. 4. 12. Hic hortus concluſus eſt ſera ſilentiis. Cogitationum terrenarum multitudo, ſi hortum hunc irruperit, beſtialiter conculdat. Rich. à S. Victor. hic.

Ex Novo.

Sinite utraque creſcere. Matth. 13. 40. Triticum eſt voluntas bona, quam ſeminavit Deus in homine; Zizania autem mala eſt cogitatio, quam diabolus ſeminavit per carnem. Cùm ergo omni voluntati bonæ adhæreat & deſiderium malum; ſi volueris malam cogitationem tuam ad plenum tollere, ſimul tollis & opus bonum. S. Chryſ. hom. 13. in Matth. 6.

Cupiebat implere ventrem ſuum de ſiliquis, quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Luc. 15. 16. S. Antonius D. poſt Trinit. per ſiliquas porcorum diverſas cogitationes intelligimus, quibus maligni ſpiritus, tamquam porci, incraſſantur; quæ aliquando cupienti non dantur: frequenter enim homo plus peccat, quàm diabolus ſuggerat: prævenit enim homo ſæpe diabolum. Unde Ezech. 16. 27. *dabo te in animas odientium te filiarum Palæſtinarum, quæ erubeſcunt in via tua ſcelerata.* S. Ant. Pad. D. poſt Trinit. Grandis pudor, quòd diabolus erubeſcit de peccato hominis, quod ei non ſuggerit; & homo non erubeſcit. Sylv. in Jo: c. 7. q. 3.

Ex Patribus.

Malæ cogitationes ſunt radices peſtiferæ; & quaſi ova diaboli, quæ fovet in nidulo cordis noſtri. *Ova aſpidum ruperunt*: Iſ. 59. 5. & quod confotum eſt, erupit in regulum; id eſt, in conſenſum, vel in opus malum. Hugo Card. in prov. c. 5.

Sicut vipera à filiis in utero poſitis lacerata perimitur; ita nos cogitationes noſtræ intra nos enutritæ occidunt, & conceptæ interiùs vipereo veneno conſumunt, animamque noſtram crudeli vulnere perimunt. S. Iſid. l. 2. c. 25.

Nè à memoria repellat Deum irruens turpa plurimarum cogitationum, quæ ſolent effluere tamquam vilis plebs in atrium; ponatur ad ejus portam janitor, cujus nomen eſt, recordatio propriæ profeſſionis; ut, cùm turpibus ſenſerit ſeſe animus prægravari, increpet ſe, & dicat ſibi: tunè hæc debes cogitare, qui Sacerdos es, qui Clericus es, qui Monachus es? cultor juſtitiæ debet in ſe quidquam iniquum admittere? decet ſervum Chriſti, amatorem Dei, tale aliquid ad modicum meditari? - Similiter ad portam voluntatis, in qua ſolent manere carnalia, tamquam in domo domeſtica familia, ſtatuatur oſtiarius, qui vocatur, recordatio cœleſtis patriæ. - Jam verò, ad thalamum rationis talis, & tam ferox, adhibendus eſt cuſtos, qui nemini parcat; ſed quicumque hoſtis, ſive clam, ſive palam, ingredi præſumpſerit, procul eum, arceat. Et hìc ſit recordatio gehennæ. S. Bern. ſer. de triplici judicio, proprio, humano, atque divino.

Summè cavendum eſt, quid homo in corde revolvat: qui omne malum intrat per ſenſus, & cogitatus. Unde eſt janitor diaboli, ſcilicet oculus, & malus cogitatus, qui introducit beſtias Inferni, quæ animas vaſtant. S. Thom. in Gen. c. 2.

§. VI.

Miſcellanea de malis cogitationibus.

Ex Veteri, Novo, & Patribus.

COgitaverunt, & locuti ſunt nequitiam. Pſ. 72. 8. Frænandum omnino cor eſt: nam, ſi cogitaveris, loqueris. Non ibi quieſcit ſcelus, ubi naſcitur; inſtar fluminis fontem deſerit, & mare petit: mittet radicem deorſum, & faciet fructum ſurſum, Oliv. Strom. t. 2. hìc.

Dominus ſcit cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt. Pſ. 93. 11. Vanæ, quia non intendentes hominis finem, id eſt, beatitudinem. Diez Cogitatio.

Uſquequo morabuntur in te cogitationes noxæ? Jer. 4. 14. Ubi S. Greg. non reprehendit, cur veniant? Sed cur *morabuntur*? Etenim in bona corda cogitationes illicitæ veniunt; ſed morari prohibentur; ſtulti tamen eas abigere neſciunt. Idem ibidem.

Percutiebat pectus ſuum. Luc. 18. 13. velut cor cædens, propter malas cogitationes; ac tandem, quod obdormierat, excitans. Theophyl. hìc.

Et cogitationes aſcendunt in corda veſtra. Luc. 24. 38. Aliæ cogitationes aſcendunt, aliæ deſcendunt in cor? Deſcendentes de alto cor non turbant; de Deo, de cœleſtibus, quietant, ſolantur; aſcendentes ab amore Mundi, & carnis turbant; Unde Chriſtus, ubi dixit, *quid turbati eſtis?* mox addit: *& cogitationes aſcendunt in corda veſtra.* q. d. veſtræ turbationis cauſa eſt, quòd cogitationes in corda veſtra aſcendunt. Sic aqua turbatur, quando terra, & limus, ex profundo in ſuperficiem vergunt. Si quieſcere ſinas, & ſordes in profundum labantur; aqua munda, & clara, redditur. Cur odio, & ira, turbaris? quia injurias ſuſcitat memoria. In Magdalenæ cor, ſedentis ad pedes Chriſti, cœleſtes cogitationes deſcendebant; ideò quieta erat: In Marthæ cor curæ aſcendebant; ideò turbatur. Stella in Luc. 24.

Nihil in nobis eſt corde fugacius; quod à nobis toties recedit, quoties per pravas cogitationes defluit. S. Greg. lib. paſt. curæ c. 15. p. 3.

Non in poteſtate noſtra cor noſtrum, & noſtræ cogitationes; quæ improviſè effuſæ, mentem, animumque confundunt; atque alio trahunt, quàm tu propoſueris. Ad ſæcularia revocant. Mundana inferunt, voluptaria ingerunt, illecebroſa intexunt; ipſoque in tempore, quo elevare mentem paramus, inſertis inanibus cogitationibus, ad terrena plerumque deiicimur. Beatus planè quem delectatio non revocat, voluptas non inclinat, qui ad inferiora non reſpicit. S. Ambr. l. 1. c. 1. de fuga ſæculi.

Si aliquis carbonem vivum apprehendat in manu ſua, & eum ſtatim projiciat; nec combuſturam habere poterit, nec dolorem. Si verò eum unius horæ momento tenuerit; ſine vulnere jactare non poterit. Hæc ergo, quod de carbonibus vivis obſervamus in corpore, quare de cogitationibus malis non timemus in corde? D. Cæſar. Arelat. hom. 10. Expellendæ malæ cogitationes de corde, tamquam prunæ ignitæ de manu. S. Vinc. Ferr. ſ. 3. Dom. infra Oct. Epiph.

Colloquebatur B. Juniperus cum Fratribus de medio contra carnis tentationes; ſinguli dixerunt ſuum ſenſum. Juniperus ait: cùm in caſtro meo ſentio ſimiles tumultus, mox oſtium cordis claudo, & obſirmo piis meditationibus, ac deſideriis melioribus. Cùm malæ ſuggeſtiones ad cordis oſtium accedunt, ego ab intus reſpondeo, oſtio minimè reſerato: foris, foris, manete; jam capta eſt arx, & ab aliis præventa; recedite, procul abite. Jonghen Exhort. 9. pro ſacr. profeſſionibus.

Bombyces ſunt initio certa grana, velut ſinapis, eaque portant mulieres ligata in linteo ad pectus; quæ, ubi incaluerint, reviviſcunt, fiuntque vermes. Cave, imprimas ſenſualitati inhoneſta ſemina, de quibus calore pectoris reviviſcat vermis mordens, & rodens coſcientiam. Stella p. 3. de vanit. Mundi c. 41.

TITULUS XVII.

COGNITIO DEI.

§. I.

Laudes, & utilitas.

QUomodo obſcuratum eſt aurum? Thr. 4. 1. Aurum erant, propter notitiam Dei, & naturam Patriarcharum; obſcurati vero ſordibus delictorum, & perfidiæ inquinamentis. S. Paſchaſ. hìc.

Satis agnitio Dei, quid ſibi incumbat, intelligit. Tertull. lib. de patientia. Sub initium.

Summum in rebus humanis bonum eſt, Deum noſſe. S. Juſtinus M. lib. qq. Chriſtianar. ad Gentiles.

Eſt alioquin homini à natura ingeneratum, ut ei quædam intercedat cum Deo conjunctio. Quemadmodum ergo equum non cogimus arare, neque taurum venari; ad id autem, quod natura aptum eſt animal unumquodque, trahimus: ſic certè hominem, qui natus eſt ad cœli contemplationem, & vere eſt planta cœleſtis, hortamur ad Dei cognitionem, id quod eſt ejus proprium. Clem. Alex. Orat. adhort. ad Gentes.

Facti ſumus, non ut commedamus, & bibamus; ſed facti ſumus, ut eſſemus ad DEI agnitionem. Clem. Alex. Pædag. l. 2. cap. 1.

Beata vita cognitio Divinitatis eſt. S. Iſid. l. 2. c. 1.

Perfectiſſimum quiddam eſt in rerum natura, Cognitio Dei. S. Greg. Naz. orat. de recta doctrinæ ſententia.

Infelix homo, qui ſcit illa omnia, te autem neſcit; beatus autem, qui te ſcit etiamſi illa neſciat. Qui verò te, & illa, novit; non propter illa beatior, ſed propter te ſolùm beatus eſt: ſi cognoſcens te, ſicut Deum glorificet, & gratias agat; & non evaneſcat in cogitationibus ſuis. S. Aug. Confeſſ. l. 5. c. 4.

Notitia unius Dei, omnium virtutum poſſeſſio eſt. S. Hieronym. in Jer. c. 31. poſt medium.

Niſi cognitio Dei pro fundamento ponatur, fruſtrà eſt, quidquid ædificatur. S. Bonav. ſer. 10. de tempore.

Cognoſcere Deum; & ſe; eſt perfectio noſtra; & in toto Mundo nihil modo me delectat ſcribere, nec dicere; niſi ſolùm hæc duo: cognoſcere Deum, & ſe. Boll. 4. Jan. vita B. Angelæ de Fulginio c. 13.

§. II.

Cognitionis Dei effectus boni.

SCitote, quoniam Dominus ipſe eſt Deus. Pſ. 99. 3. Felices ſervi, ſi Dominum noſſent ſuum! putas, receſſuros aliquos à domo Domini, ſi ſcirent à ſe Deum derelinqui? putas tam mœſtos remanere pleroſque in hac ſervitute, ſi meminiſſent, ſe Deo militare? putas, tam negligenter ſerviturοs nos Domino, ſi eum ſciremus Deum? hoc eſt, digniſſimum cultu, remuneratione largiſſimum, ſublime imperio. Oliva t. 2. Strom. hic.

Per aliam viam reverſi ſunt. Matth. 2. 12. Alia via venerunt Magi, alia redeunt. Qui enim Chriſtum viderant, Chriſtum intellexerant; meliores utique, quàm venerant, revertuntur. Duæ quippe ſunt viæ; una ducit ad interitum; alia, quæ ducit ad regnum. Illa peccatorum eſt, quæ ducit ad Herodem; hæc via Chriſtus eſt, qua reditur ad patriam. S. Ambroſ. in Luc. 2. initio.

Vidit, & ſequebatur illum. Luc. 18. 43. Naſcitur ab illuminatis oculis Dei ſequela. Euſeb. Emiſs. cœci non ſequuntur Jeſum; illi eum ſequuntur, qui illuminati ſunt. Baeza tom. 2. lib. 10. cap. 4.

Initium bonæ vitæ Monachi, eſt cognitio Dei: ignorantia autem de Deo, Monachi mentem obcœcat. S. Ephrem. Paræneſi 1.

§. III.

Cognitio Dei oritur ex deſpicientia ſui, & reverentia Dei.

Exempla.

Ex Veteri.

CUm ſim pulvis, & cinis. Gen. 18. 27. Sancti, quantò magis Divinitatis interna proſpiciunt; tantò magis ſe nihil eſſe agnoſcunt. Nuſquam Abraham legitur ſe pulverem, & cinerem profeſſum eſſe, niſi cùm metuit Dei locutionem habere. S. Greg. Mor. l. 18. c. 33. Diſce, cognitionem Dei in nobis humilitatem gignere: qui enim videt Deum, videt ſeipſum; videt, quantùm diſtet à Deo; quàm parùm, immò quàm nihil, ſit. Ità Moyſes Ex. 3. 6. Audiens Deum ex rubo, *abſcondit faciem ſuam*: non enim audebat reſpicere contra Dominum. Corn. in Iſ. 6. 5.

Væ mihi, quia tacui; vir pollutus labiis ego ſum. Iſ. 6. 5. Tum ſe pollutum dicit, cùm Deum, omnis Sanctitatis, & puritatis, fontem intuitus eſt: tunc ſe polluta labia habere fatetur; cùm loquentes Seraphinos audivit: quo enim quis in cœleſtium contemplatione proficit, eò ſe ampliùs deſpicit. Pinna in Eccl. Ethol. 40. Ita Tobias 12. 22. cum ſuis agnito Raphaele, *proſtrati per tres horas in faciem, benedixerunt Deum.* Ita Daniel 7. 15. & c. 10. 8. viſo angelo, Ezech. 2. 1. Viginti quatuor Seniores Apoc. 4. 10. S. Franciſcus in ſpiritu elevatus. quis tu Domine? quis ego? tu abyſſus eſſentiæ, veritatis, & gloriæ; ego abyſſus nihili, vanitatis, & miſeriæ. Corn. in Iſ. c. 6. v. 5.

Nunc autem oculus meus videt te, idcirco ipſe me reprehendo. Job 42. 5. 6. S. Greg. l. 35. moral. c. 5. quantò quis majoris gratiæ lumen percipit, tantò ampliùs reprehenſibilem ſe eſſe cognoſcit.

Nunc autem oculus &c. q. d. multa de gloria, & majeſtate tua, fama, & auditu, acceperam; ſed, cùm te præſentem video, multò magis ſum commotus; & ad conſpectum tuum omnia peccata mea, etiam leviſſima, tamquam atomos ad radios ſolis intueor, meque maximè inquinatum video. Sylv. in Apoc. 1. q. 70. v. 17.

Deus qui glorificatur in conſilio Sanctorum, magnus, & terribilis ſuper omnes, qui in circuitu ejus ſunt. Pſal. 88. 8. Genebrardus ait: terribilis, formidabilis, verendus, admirandus apud omnes angelos eum circumſtantes. Nota: non dixit, Deum eſſe terribilem, & admirandum, apud homines, qui in terra degunt, nec illum vident; ſed apud felices illos ſpiritus, qui eum ſemper ob oculos habent. Did. Nyſſ. fer. 5. poſt D. 1. Quadr. §. 6.

Ecce tu pulchra es amica mea. Cant. 1. 14. Audiens hæc ſponſa, iiſdem verbis ſponſo reſpondet: *ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus.* v. 15. Sciebat quidem, ſe pulchram eſſe; ſed, in comparatione pulchritudinis ſponſi, turpis ſibi videbatur: ſicut lumen lucernæ, exorto ſole, propè nihil eſſe videtur. Diez Humilitas.

Sicut virgula fumi. Cant. 3. 6. Fumo comparatur ſponſa: quia fumus, quantò magis aſcendit, tantò magis attenuatur. Sic, quantò magis quis aſcendit in cognitione Dei, tantò magis humiliatur in ſe. Hugo Card. hic.

Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis. Eccli. 24. 24. ait de ſe divina Sapientia. Nota: *agnitionis*, & *timoris*. hoc eſt, in cordibus notitiam ſui, ſimulque reverentiam, & metum generat. Did. Nyſſ. fer. 5. poſt Dom. 1. Quadrag. §. 6.

Væ mihi, quia tacui. Iſ. 6. 5. Sept. *quia compunctus ſum.* Prado in Ezech. 2. 1. ſic explicat: heu me! perii, occidi, defeci, ex conſternatione tantæ viſionis! Si enim Seraphim coram Deo velant facies, quidni cadat Iſaias mortalis homo videns Deum cum Seraphinis? Addit Sanchez: Iſaiam, licèt facundum in conſpectu Domini; & audito ardore, quo à Seraphinis laudatur Deus: mutum ſe putaſſe, & elinguem. q. d. væ mihi, quia tacui, nec laudavi Majeſtatem tantam, quam ab angelis nunc tanto ſpiritu laudari cerno; tacui, inquam, cùm loqui poteram. Corn. hic. Poſtquam hæc vidit, ac vocem illam ſanctam audivit; tunc demum, velut ſeipſum magis dignoſcens, me, inquit, miſerum! S. Greg. Naz. or. 7.

Vidi Dominum ſedentem ſuper ſolium excelſum. Iſ. 6. 1. mox clamat:

mat: *væ mihi &c.* Luce cœleſti donatus, nihil prius, quàm peccatorum fœditatem, videt; ut ad pœnitentiam excitetur. Eſcob. t. 3. Colloq. Chr. l. 5. ſect. 1. obſ. 1.

Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini, ſpiritus Sapientiæ & replebit eum ſpiritu timoris Domini. Iſ. 11. 2. 3. Quem adimplet ſpiritus timoris Domini? eum, qui Deum ignorat? minimè; ſed eum, qui eſt plenus ſapientiæ, ſcientia, & intellectu: Ubi enim hujuſmodi dona, ibi reſidet timor. Sylv. in Luc. 5. q. 15.

Ex Novo, & Patribus.

Joannes autem prohibebat eum. Matth. 3. 14. non per modum imperii, cùm hoc ſit ſuperioris: ſed per modum humillimæ abnegationis; ſciens, ſe indignum ad baptizandum Filium Dei. Sicut etiam Petrus ad Jeſum Jo. 13. 8. *non lavabis &c.* Conſiderans namque Joannes ſuam parvitatem, & Chriſti majeſtatem incredibiliter mirabatur de tanta dignatione, & humiliatione Dei incarnati. Dion. Carth. hic.

Adoravit eum. Matth. 15. 25. Ex uſu vicinæ, & familiaris, conſuetudinis, uti majeſtas humana vileſcit, ita augeſcit divina. S. Hier. nota: quòd iſta mulier primùm Filium David, deinde Dominum vocet, & ad extremum adoret ut Deum. Quò familiariùs Chriſto communicavit, eò reverentiùs illum obſervabit. Did. Nyſſ. fer. 5. poſt D. 1. Quadr. §. 6.

Exi à me, quia peccator ſum Domine. Luc. 5. 8. Uſquemodo præceptorem dixerat. v. 5.

Ex magnitudine, miraculoſi effectus majeſtatem cauſæ penſavit, & quantò Petrus Chriſti virtutem, excellentiamque, magis attendit? eò propriam culpam, ac pravitatem, evidentiùs intellexit, atque humiliùs faſſus eſt. Sylveria hic q. 15.

Non ſum. Jo. 1. 20. Joannes Baptiſta, illum conſiderans, qui ſolus eſt continuò reſpondit: *non ſum* q. d. in comparatione ejus, qui ſolus poteſt dicere, *ego ſum, qui ſum*; ego de me dico, non ſum, nihil ſum. Marchantius D. 3. adv.

Domine, tu mihi lavas pedes. Jo. 13. 6. Expavit, de Domino, & Magiſtro ſua magna, de ſe verò humilia, ſentiens. S. Rupertus hic l. 11. *Tu mihi &c.* q. d. tu talis, ac tantus; cui dixi: *tu es Chriſtus Filius Dei vivi*; cui & turba paulò ante acclamabat: *benedictus, qui venit.* tu tantæ Sapientiæ, Sanctitatis, & Poteſtatis; qui ſolus ſine peccato inter viros- mihi piſcatori, & peccatori; mihi idiotæ, impotenti, fragili; in tam abjecto, & infimo actu miniſtras: ante genua mea te proſternis; tuis ſanctis, & venerabilibus manibus, pedes meos immundos ac ſordidos, tangere vis, & purgare? hoc nullatenus decet. O quàm magnus fuit Jeſus in oculis Petri, cùm dixit: *Tu*, & quàm parvus fuit in oculis propriis, quandò adjecit *Mihi*. Don. Carth. hic. Quis tu? quis ego? quis tu? quis mihi? tu Deus mihi! tu creator mihi creaturæ! tu juſtus mihi injuſto! tu Dominus mihi ſervo tuo! tu beatus mihi miſero! tu magiſter mihi diſcipulo! tu immortalis mihi morti ſubjecto! Agnoverat Petrus altitudinem, quam in Chriſto ante fuerat confeſſus: *tu es Chriſtus Filius Dei vivi.* Matth. 16. 16 Sim. de Caſſia l. 12. c. 13. v. 6.

Cùm vidiſſem eum, cecidi ad pedes ejus &c. Apoc. 1. 17. Quare cecidit tamquam mortuus? quia qui priuſquam hæc conſpiceret, ſtare in Juſtitiæ culmine, quaſi Chriſti diſcipulus, & dilectus præ cæteris, præſumebat; ubi divinæ claritatis luce, & juſtitiæ ſplendore, perfuſus eſt; quidquid ſibi de ſe ipſo complacuit, deſpexit; unde & quaſi mortuus ad pedes Domini cecidiſſe dicitur: quia numquam tenebras ſuas mens humana meliùs dijudicat, quàm cùm divinæ Sapientiæ lucem, & juſtitiæ, quæ de cœlis eſt, veritatem agnoſcit. Joachimus Abb. Quantò, quis magis penetrat, & cognoſcit, divinam celſitudinem, tantò magis in illa, tamquam ſpeculo, intuetur ſuam exiguitatem: ex quo tanto rubore confunditur, ut ad agonem mortis veniat. Sylveira hic.

Quærit Rupertus: cur olim reges tantoperè ſe oculis, & alloquio ſubditorum, ſubtraxerint? maximè rex Aſſuerus, qui totos aliquando triginta dies, etiam Eſtheri delicio ſuo, conſpicuum ſe numquam fecit. Cur erat tanta difficultas adeundi regem? quærit ille l. 8. de victor. c. 10. Reſpondet: hoc venerat ex nimia ventoſitate miſeræ vanitatis; nè vilior fieret ex uſu publicæ viſionis. Humana erat majeſtas Aſſueri, adeòque immutationis periculo expoſita, ſi oculis crebro patuiſſet.

Divina verò ex communicatione venerationem majorem habet. Did. Nyſſ. fer. 5. poſt. D. 1. Quadr. § 6.

Si credimus, quòd Deus ſit infinitæ excellentiæ, & dignitatis; requiritur, ut, ſecundùm hanc fidem, faciamus ipſi reverentiam. S. Vinc. Ferr. ſ. 3. D. 17. poſt. Trinit.

§. IV.

Motiva varia ad ſtudium Cognitionis DEI.

F*Aciamus hominem ad imaginem noſtram.* Gen. 1. 26. ut cognoſcat; *ad ſimilitudinem*, ut diligat. Hugo Card. hic.

Oſtende nobis faciem tuam. Pſal. 79. 8. Facies Dei in ſcripturis ſacris non caro, ſed divina cognitio, intelligitur; ea quidem ratione, qua per faciem conſpectam quiſque cognoſcitur: hoc enim Deo in oratione dicitur: *oſtende nobis faciem tuam*; acſi dicatur: da nobis cognitionem tuam. S. Iſid. l. ſentent. c. 5.

Propterea captivus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiam. Iſ. 5. 13. Quia abdomini ſuo ſerviens, non reſpexit opus Domini, de quo v. 12. quaſi neſciret ſe ad cœleſte, & æternum; non ad carnale, & periturum, creatum eſſe. Sept. *quia non cognoverunt ipſi Dominum.* Corn. hic.

Ego ſum paſtor bonus- & cognoſcunt me meæ. Jo. 10. 11. S. Baſil. hom. 26. *Oves meæ*, inquit, *vocem meam audiunt.* Ecce quomodo cognoſcatur Deus: ex eo, quòd præcepta illius audimus; ex eo, quòd ea audientes, opere impleamus. -- Satis ſit ſcire, paſtorem eſſe bonum, animam ſuam poſuiſſe pro ovibus. Terminus hic ſit divinæ cognitionis: quantus verò Deus ſit, & quæ illius menſura, & qualis ſcientia? talia ſcitandi ſunt periculoſa ei, qui rogatur perplexa: talium remedium ſilentium. Pinna in Eccl. Ethol. 25. Matth. 1. 20.

Inter primas hominis curas meritò ſit cognitio Dei: ex hac enim manat omne bonum animi, omnis bona diſpoſitio. Sap. 15. 3. vocatur notitia Dei *juſtitia conſummata*: quia ſcilicet ex ea naſcitur. Hinc B. V. MARIA, ob eximiam Dei notitiam ſtatim perfecta, ut nec adiaphorum opus admiſerit. Parit contemptum Mundi perfectionis Chriſtianæ deſiderium, obſervationem præceptorum, ſolatia Spiritus, Dei timorem, & amorem. Jo. 17. 3. *hæc eſt vita æterna, ut cognoſcant te ſolum Deum verum.* Paulus tam frequentibus, & ardentibus votis rogat, ut Fideles creſcant, *in ſcientia Dei*, Eph. 1. 17. 19. 1. Cor. 1. 15. Philipp. 1. 9. Coloſſ. 1. 9. Dei enim ignoratio fons omnis mali, juxta Pſ. 13. 1. *dixit inſipiens in corde ſuo &c.* Quis tam ſceleſtus, qui admittat peccatum, ſciens, quantùm Deo diſpliceat; ſi potentiam, omnipotentiam, juſtitiam &c. Leſſius de perfect. moribuſque divinis.

Abſque notitia ſui Creatoris omnis homo pecus eſt. S. Hier. ep. 3. ad Heliodor.

Primum inſtituti, atque in lucem editi, hominis officium eſt, proprium agnoſcere auctorem, cognitumque ſuſcipere; vitamque, id eſt, divinum donum in divinum officium, cultumque, conferre. S. Eucherius ep. paræneṫ. ad Valerian. cogn. ſuum.

Nihil prodeſt rerum omnium eruditio, niſi DEI ſcientia coronemur. V. Beda in Ex. cap. 20.

Nec charitas, nec virtutes cæteræ, eſſe valent, ubi Dei ignorantia locum habet. S. Laur. Juſt. l. de caſto connub. c. 1.

Quid deſiderabilius, quid optabilius, quid dulcius homini, quàm noſſe artificem, & conditorem ſuum? S. Thom. Vill. ſ. 1. feſto SS. Trinit.

B. Coleta, ſive Nicolaja, cognitionem Dei accipit quadriennis; in prima ætate elegit ſibi locellum in domo paterna à cœteris ſequeſtratum; ubi devotis orationibus vocabat: nulla in ea obſervata puellaris levitas. Boll. 6. Martii.

S Catharinæ Senenſi apparens Chriſtus dixit: ſciſnè filia, quæ tu ſis? & quis ego ſum? Si hæc duo noveris, beata eris: tu enim es illa, quæ non es; ego ſum autem ille, qui ſum. Boll. 30. April.

§. V.

Media Cognitionem Dei conſequendi.

1.

Ex beneficiis Divinis.

R*Enuntiante Joanni.* Matth. 11. 4. In quo Deum oſtendit, cuproprium eſt benefacere. Vide Baruch 6. de Diis non liberantibus. Nè ergo, ut Ochozias 4. 3. conſulas Deum Accaron, quaſi non eſſet Deus in Iſrael. Oſorius D. 2. Adv.

Ampliùs Deus innotuiſti in Filio, quàm in Mundo, & perfectiùs in homine, quàm in orbe.

In hoc monſtraſti, quid eſſes, quid ſaperes, quid poſſes, quantùm amares, quantùm ignoſceres; quàm bonus, quàm pius, quàm miſericors, & quàm magnificus eſſes. S. Thom. Vill. ſ. 3. in Nat. D.

Fuit quidem & alius modus redimendi nos poſſibilis; ſed Deo; ſed nullus convenientior: nihil enim æquè potuit nos incitare ad intelligendum Deum, quàm quòd animam poſuit pro nobis. Bleſenſis ſerm. 9. in Purif. Beat. V.

2.

Ex Creaturis.

Tantus ordo, tamque ſingularis diſpoſitio, non ultrò hæc facta, declarat; ſed cauſam præceſſiſſe ſignificat, per quam tanti operis principem, & Creatorem Deum eſſe, datur intelligi. S. Athanaſ. lib. de Incarn. Verbi. Quæ eſſet utilitas conditis; niſi ſcirent Creatorem ſuum? aut quomodo rationales eſſent, ſi Patris ignorarent verbum, in quo etiam conditi ſunt? nihil enim profectò à brutis excellerent; ſi nihil, præter terrena, cognoſcerent. Id. ib.

Nemo eſt mortalium, cui non hoc ab eo naturaliter inſitum ſit; ut, Deum eſſe, perſpectum habeat. Quin ipſæ quoque res conditæ, earumque conſervatio, atque gubernatio, Divinæ Naturæ majeſtatem prædicant. S Jo: Damaſc. de orthod. fide l. 1. c. 1.

Citharam qui intuetur elegantiſſimè inſtructam, ejuſque ſumma arte, & ordine factam compoſitionem; vel pulſatarum fidium concentum audit; aliò cogitationes animi non refert, quàm ad ipſum artificem, ac citharædum: hunc animo concipit, ad hunc ſe convertit, utut oculis eum non aſpiciat. Sic & nobis non poteſt non eſſe manifeſtum id, quod & condidit univerſa, & condita movet, ac conſervat, utut animi cogitatione comprehendi à nobis nequeat. S. Greg. Naz. Or. de recta ratione diſſerendi de Deo.

Non deſunt, qui fortuitò res omnes facta eſſe aſſerant. Quid miſeriùs, & inſipientiùs his? qui talia dicere attentant. Navis numquam poterit abſque gubernatore maris fluctus pertranſire: & domus non exſtruitur, niſi ſit, qui ædificet. S. Chryſoſt. hom. 5. in Gen. tom. 6.

Tamquam purum ſpeculum creaturarum decor offertur homini quatenus ex earum notitia diſcat ſe; ſeque cùm agnoverit, contempletur ſuaviter, qui fecit ſe. S. Laur. Juſt. opuſc. de inter. conflicto c. 1.

In ſole Deus hominibus ſe depinxit, in eo ſe figuravit; ut eſſet in eo quodam modo viſibilis inviſibilis Deus. Quid enim eſt ſol iſte corporeus, niſi ſimulacrum quoddam, & effigies increati luminis; & ſpeculum nitidiſſimum, quo Deus mortalium oculis præſentatur? In eo Divinitatis unitas, Perſonarum Trinitas, lucet. In eo Dei majeſtas, virtus, potentia, immenſitas, æternitas, decor, Sapientia, effigiata cernuntur. S. Thom. Vill. Conc. 1. de S. Auguſt.

Habet puer aliquis in manibus librum, in quo multæ imagines, plurimæque profundiſſimæ ſententiæ; infans autem folia volvit, & imaginibus ſolùm delectatur. At ſi prudens eumdem librum in manus ſumat, grandia diſcit myſteria. Mundus liber, litteræ creaturæ: peccatores delectantur pulchritudine cœli, ſolis, ſtellarum, plantarum, animalium; ſed in his hærent; nec progrediuntur. Pii verò homines ex creaturis cognoſcunt Dei potentiam &c. Diez Cognitio Dei.

Triſmegiſtus Dial. 5. Cùm ſtatuam, & imaginem, abſque fabro, & pictore, fieri nullus aſſerere audeat, miram Mundi hujus conſtructionem ſine Conditore conſtitiſſe putabimus? O cœcum homunculum! ò nimis impium! ò profundis obrutum ignorantiæ tenebris! Cave, cave, ò fili mi Tati, nè unquam artificium prives artifice. Corn. in Sap. c. 14.

3.

Cognitio Dei ex teipſo, tui notitia, & humilitate.

Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me. Pſal. 138. 6. Ex parva fabrica magnum opificem animadverto. S. Greg. Niſſ. or. 1. in S. Script. loca. *Mirabilis &c.* ideſt: dum meipſum intueor, ineffabilis ſapientiæ diſco virtutem. S. Baſil. l. 9. hexam.

Præcipuum, & ſpeciale, ſpeculum ad videndum Deum, animus rationalis abſque dubio invenit ſeipſum. Tergat ergo ſpeculum ſuum, mundet ſpiritum ſuum, quiſquis ſitit videre Deum ſuum. Rich. à S. Vict. lib. Beniam. minor. c. 72.

Fruſtrà cordis oculum erigit ad videndum Deum, qui nondum idoneus eſt ad videndum ſeipſum. Id. ib. c. 71.

Vis videre Chriſtum transfiguratum; aſcende in montem iſtum (cognitio) diſce cognoſcere teipſum. Id. ibid. c. 78.

Ut cognoſcere Deum poſſis, te antè cognoſce. S. Cypr. ad Demetrianum.

In figura inciſionis ſculpens nihil ponit, ſed removet; & tamen relinquit formam nobiliſſimam. Ita notitia Dei per ablationem relinquit in nobis nobiliſſimam diſpoſitionem in intellectu. S. Bonavent. ſer. 2. de ingreſſu ad Sapientiam.

Diſciplinarum omnium pulcherrima, ac maxima, ſeipſum noſſe: ſi quis enim ſeipſum norit, Deum agnoſcit. Clem. Alex. Pedag. l. 3. c. 1.

Quantò in cognitione mei proficio, tantò ad cognitionem Dei accedo. S. Bern. lib. de anima c. 1.

Nihil ſcire convincitur, qui, ſui ignarus, de Divinitatis ſcientia multa ſcire videtur. Porrò Deum ſcire non valet, qui ignorat ſe. Ordinatiſſima verò ſcientiæ regula hæc eſt; ut homo priùs ſe, deinde Deum agnoſcere ſtudeat. S. Laur. Juſt. Procem. faſc. amor.

TITULUS XVIII.

COGNITIO SUI.

§. I.

Neceſſaria.

N*Overis* licèt omnia myſteria, noveris lata terræ, alta cœli, profunda maris; ſi te neſcieris, eris ſimilis ædificanti ſine fundamento, ruinam, non ſtructuram, faciens. S. Bern. l. 2. de conſid. c. 3.

Nihil eſt antè omnia homini timenti Deum tam neceſſarium, atque conveniens, quàm ut ſeipſum noverit. S. Zeno Ver. ſer. 2. de Gen.

Punctum, & meditatio de ſui ipſius cognitione: panis eſt, qui ad omnes cibos quantumlibet delicatos in orationis via adhibendus eſt. Lum. & dogm. ex vita S. Thereſiæ.

§. II.

Utilis.

E*Xi à me.* Luc. 5. 8. Initium citò habendæ bonitatis, ac divinæ potentiæ virtutis, eſt propriæ vilitatis, & indignitatis, cognitio; & humilis conſideratio, quanta noſtri inæqualitas eſt ad Chriſtum: & eo ipſo nos dignos ſuo conſortio facit, & appropinquat nobis, qui nos ipſos judicamus indignos, & ex humilitate longè eſſe ab illo credimus. Sim. de Caſſ. l. 9. c. 15.

Si cognoviſſes & tu. Luc. 19. 42. Sermo eſt abruptus præ dolore. q. d. ſi cognoviſſes ea, quæ ad pacem tibi, & ſummam felicitatem ſpectant, meum ſcilicet adventum, meumque regnum; non perires. Barrad. t. 3. l. 7. c. 9. Dom. 9. Pent. Citò corrigitur culpa, quæ citò cognoſcitur. V. Beda hom. fer. 4. Quadr.

Sicut mare, dum undis erigitur, veniens ad arenam confringitur; ſic ſpiritus, dum in ſuperbia elevatur, conſiderata ſua miſeria, diſſipatur. S. Bonav. ſer. 93. Dom. 5 Paſc.

Quid mirùm quæſo, ſi in recordatione conditionis meæ, ſi ad aſpectum animæ meæ, ſubitò & abſque mea, confuſio faciei meæ cooperuit me? quem enim non pudeat civem cœli, Dominum Mundi, dilectam Dei, addixiſſe ſervituti corporis, proſtituiſſe ſpiritibus immundis? diu tenuiſſe ſub jugo ſervitutis, ad faciendam carnis curam in deſideriis? Rich. à S. Vict. l. 3. de arca myſt. cap. 13.

Non eſt ferè quiſquam, qui ſcire curet, quid ipſe ſit? faciliùs cœlum, quàm nos ipſos, cognoſcere poſſumus. S. Greg. Niſſ. or. in illa verba: faciamus hominem.

Cognitio ſui, eſt fundamentum ſolidiſſimum, & ſtabile; ſupra quod humilitatis ſtructura locata eſt, augetur, atque perficitur. S. Laur. Juſt. l. de humilit. c. 2.

§. III.

Motiva varia ſtudendi Cognitioni ſui.

Ex Veteri, & Novo.

S*Crutemur vias noſtras.* Thren. 3. 40. Videlicet actiones; & quæramus, & revertamur ad Dominum per lamenta, à quò diſceſſimus per flagitia. Magnum igitur eſt, unumquemque ſeipſum noſſe: idcirco jubemur, ut ſcrutemur vias, ſcilicet actiones noſtra, actiones fidei noſtræ, & noſmetipſos cognoſcere poſſimus. Unde Moyſes Deut. 27. 9. *attende*, inquit, tibi. Tibi utique, & non pecuniæ tuæ, non poſſeſſionibus, non viribus tuis; ſed animo tuo; unde omnia conſilia, & facta, cogitationeſque manant. S. Paſchaſ. hic.

Unumquodque ante faciem ſuam gradiebatur. Ezech. 1. 9. Animantia illa ſingula quadruplices vultus, & oculos, habebant: aquilæ, hominis, leonis, & bovis; Viri probi ſimiles habent oculos: aquilæ, quibus Deum intuentur; hominis, quibus proximum cernunt; leonis, quibus mundum; bovis, quibus ſeipſos inſpiciunt, Aquilinis, ideſt, puriſſimis, fideque illuminatiſſimis opus eſt, ut ſolem fulgentiſſimum, ideſt, Deum contemplari poſſimus: humanis oculis, ideſt, humanitatis, & miſericordiæ, plenis proximus aſpiciendus: leonis, hoc eſt, atrocibus mundus deſpiciendus: bovinis homo ſeipſum aſpiciat; nimirum ut bovis inſtar, in terram, corpus ſuum, crucis aratrum immittat, ſulcos altos in cor ducat, ſe perſcrutetur frequenter, & roget: tu quis es? Barradius t. 2. l. 2. cap. 13. Dom. 3. Adv. Jo. 1. 19.

Vade in domum tuam. Matth. 9. 6. Quid hoc aliud eſt dicere, quàm, habita tecum, teque ipſum cognoſce: ſunt enim plurimi, qui à ſemet longè peregrinantur; & nullibi rariùs, quàm in domo propria moram faciunt. Jo. Gerſon ſerm. de 4. domib.

Simile eſt regnum cœlorum theſauro abſcondito in agro. Matth. 13. 44. Eſt cognitio ſui margarita quædam pretioſſima, atque theſaurus deſiderabilis, in cordis agro abſconditus; ad quem non niſi cum maximo pervenitur labore. S. Laur. Juſt. lib. de caſto connub. c. 17.

Tu quis es? Jo. 1. 19. Breve thema, ſed magnum pelagus. Utinam ſcires, utinam intelligeres, tu quis es?

Plus tibi prodeſſet, quàm ſcire omnes ſcientias Mundi, & omnes bibliothecas. Quid enim tibi prodeſt ſcire motus cœlorum, & influentias aſtrorum, virtutes herbarum, proprietates animalium, & ut totam naturam ſcias? & neſcire teipſum. Ecce curam habes de domo, de hæreditate, de negotio, de familia, de mula, quam habes in ſtabulo; & teipſum ſolum negligis? Omnibus tuis das partem aliquam diei, & curæ: tibi nullam. Teipſum tam vilem æſtimas, & ſic parvi pendis, ut non digneris de te curam habere! O anima miſera! quid extra te vagaris effuſa, & diffuſa per Mundum, à te alienata, & exul? S. Thom. Vill. ferm. Dom. 3. Advent. De Joanne, Levitæ, ac Sacerdotes, quærunt: *tu quis es? Elias es tu? &c.* nihil autem de ſe ſatagunt quærere. Angelum rogamus, tu quis es? cœlum, ſolem, lunam &c. tu quis es? animantia, plantas, herbas, morbos, rogamus, quidnam ſint? nos

autem ipſos non rogamus, tu quis es? S. Bern. ep. 193. de Abailardi inutilibus quæſtionibus: Abailardus nihil neſcit omnium, quæ in terra ſunt, præter ſeipſum. Eſcob. t. 1. Chr. Perſec. l. 1. ſect. 1. obſ. 4. v. 19. Quot quæſtiones hi Sacerdotes, & Levitæ excitarunt? de Joanne omnes, de ſe nullam. Superarunt illos turbæ, quæ Luc. 3. 10. eumdem Baptiſtam de ſe interrogant: *quid faciemus?* & militum, cùm Joannes diceret: *medius veſtrum ſtetit &c.* Quærendum erat, quid faciemus, ut illum reperiamus? Nos ſimiliter multa quærimus, ſed omnia de aliis rebus; de nobis pauca, aut nihil. Angelum rogamus, tu quis es? cœlum, ſolem, lunam, elementa, philoſophiam rogamus, motum, tempus, locum; tu quis es? &c. nos autem ipſos non rogamus, tu quis es? Eſcob. t. 2. Perſec. Chr. l. 1. Sect. 1. obſ. 4.

Tu quis es. Jo. 1. 19. Quiſque crebrò ſe interroget, *tu quis es?* obeundo ſingula prædicamenta I. Subeſtantiæ. Tu quoad ſubſtantiam, quis es? audiat conſcientiam ſibi reſpondentem: Dei Creatoris mei nomen eſt, *ego ſum qui ſum*; ſive, *qui eſt*. Ex. 3. 14. Ergo meum, qui creatura ſum, nomen eſt: ego ſum, qui non ſum; quia ex me nihil ſum, ſed ex meo nihilo eductus ſum à Deo. II. Quantitatis: quis? ideſt, quantus es tu? quatuor cubitorum: extende brachia, & menſuratus es. Si ſpectes diſcretam quantitatem, ideſt, numerum: ego inter hominum milliones ſum unus, exiguus, & puſillus. III. Qualitatis: qualis es tu? corpore ſum infirmus, miſer, ærumnoſus; anima rationalis, ſimilis angelis; ſed appetitu ſenſitivo, aſinis, & beſtiis. IV. Relationis? ideſt, cujus filius es tu? ſum filius Adæ, primi peccatoris; ideoque peccator natus ſum in peccatis; moriar in peccatis, niſi Chriſti gratia ex iis me eripiat: ſanctificet, & ſalvet. Interroga ſapientiſſimum Salomonem: quis es tu? reſpondet Sap. 7. 1. *Sum quidem & ego mortalis homo &c.* V. Actionis: tu quis es? quid agis? quid exerces? exerceo artem fabrilem &c. ago prætorem, advocatum &c. Age, ſtude, labora æternitati. VI. Paſſionis: quis es tu? quid pateris? patior in corpore famem, ſitim, frigus, morbos &c. in anima longe majora: dolores, angores, ſcrupulos, timores, iras &c. VII. Ubi es tu? ſum in terra; ſitus inter cœlum, & infernum: ut, ſi ſanctè vivam, in cœlum transferar; ſi impiè in infernum. VIII. Quando es tu? quando natus? quamdiu vixiſti? quando morieris? heri natus, hodie vivo, cras moriar. IX. & X. Situs, & habitus: quem habes ſitum? quem habitum? Nunc ſto, nunc ſedeo nunc jaceo. Habitum, & veſtem, gero Chriſtiani, Sacerdotis, Epiſcopi, Religioſi. Vide, ut tuo habitu, & ſtatu, condignè vivas. Corn. hic.

Plena ſunt oculis antè, & retrò. Apoc. 4. 8. Prodeſt ad ſalutem notitia noſtri principii, & finis. Sylv. hic.

Ex Patribus.

Scientiam terreſtrium, cœleſtiumque rerum, magni æſtimare ſolet genus humanum; in quo profectò meliores ſunt, qui huic ſcientiæ præponunt noſſe ſemetipſos? laudabilioque eſt animus, cui nota eſt, vel infirmitas ſua; quàm qui, ea non reſpecta, vias ſiderum ſcrutatur; etiam cogniturus, aut qui jam cognitas tenet, ignorans ipſe, qua ingrediatur ad ſalutem, ac firmitatem ſuam. S. Auguſt. de Trinitat. l. 4. Procœmio.

Quantùm quotidiè in tui cognitione proficis, tantùm ad altiora ſemper tendis. Magna altitudo ſcientiæ, ſeipſum perfectè cognoviſſe. Mons magnus, & altus, plena cognitio rationalis ſpiritus. Rich. à S. Vict. lib. Beniam. minor. cap. 75. Vis videre Chriſtum transfiguratum? aſcende in montem iſtum, diſce cognoſcere teipſum. Id. ib. c. 78.

Cùm me putavero ad calce perveniſſe virtutis; tunc habeo principium: principium enim Sapientiæ timor Domini; qui expellitur, atque deſtruitur charitate. Hæc hominibus ſola perfectio, ſi imperfectos eſſe ſe noverint. S. Hier. ep. 67. adversùs Pelag. & Cteſiph.

Quantùm quotidie in tui cognitione proficis, tantúm ad altiora ſemper tendis- magna altitudo ſcientiæ, ſeipſum perfectè cognoviſſe. Mons magnus, & altus, plena cognitio rationalis ſpiritus. S. Hier. ep. 75.

Initium ſalutis eſt, ſua intelligere, & flere peccata. S. Hier. l. 6. in Iſ. cap. 15.

Primum eſt in hac conſideratione; ut redeas ad teipſum, intres ad cor tuum, diſcas æſtimare ſpiritum tuum. Diſcute, quid ſis? quid fueris? quid eſſe debueris? quid eſſe poſſis? Quid fueris per naturam; quid modò ſis per culpam; quid eſſe debueris per induſtriam; quid adhuc eſſe poſſis per gratiam. Rich. à S. Vict. de Arca myſt. l. 3. c. 3.

Ex hoc exercitio cognitionis ſui, cordis oculus mundatur, ingenium acuitur, intelligentia dilatatur. Nihil rectè æſtimat, qui ſeipſum ignorat. Neſcit, quòd ſub pedibus ejus omnis mundana gloria jaceat, qui conditionis ſuæ dignitatem non penſat. Neſcit omninò, neſcit, quidquid de ſpiritu angelico, quid de ſpiritu divino, ſentire debeat, qui ſpiritum ſuum priùs non cogitat. Id. ib. c. 6.

Cogita animos perfectorum, nec non perverſorum; & animos ſpirituum bonorum, & ſpirituum malignorum; ut ex contrariorum conſideratione eluceſcat, quid imitari, quid vitare te, expediat. Attende, quid ſcias; attende, quantùm neſcias. Agnoſce, quantùm emineas per ingenium ſpiritibus brutis. Agnoſce; quantùm ſubjaceas per intellectum ſpiritibus angelicis. Si attendas, quantùm procedas ſenſu ſpiritum brutum, cantabis præcordialiter: *benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum.* Si cogites intelligentiam angelicam, clamabis profectò: *Deus! tu ſcis inſipientiam meam.* Id. ibid. c. 6.

Fecerunt civitates duas amores duo: terrenam ſcilicet amor ſui, uſque ad contemptum Dei; cœleſtem verò amor Dei uſque ad contemptum ſui. S. Auguſt. de Civ. Dei l. 14. c. 28.

Quis ſis natura quoad corpus, interroga mortuos, & dicent tibi: vade ad ſepulchra, & cœmiteria; & apertè videbis: non opus eſt alia ſchola. S. Tho. Vill. Dom. 3. Adv.

§. IV.

Ignorantia ſui noxia.

OMne, quod vocavit Adam anima viventis, ipſum eſt nomen ejus. Gen. 2. 19. Si Adam omnibus animalibus nomina impoſuit, cur non & ſibi? Philo Hebr. lib. 1. allegor. nè in re propria erraret. Nam mens, quæ ineſt unicuique noſtrum, cætera poteſt comprehendere, ſeipſam noſſe non poteſt: quemadmodum enim oculus alia videt, ſeipſum non videns; ſic & mens intelligit alia, ſeiſpam non comprehendit. Mendoza in 1. Reg. c. 3. v. 9.

Si ignoras te, ò pulcherrima &c. Cant. 1. 7. Ideò quæris me abſentem, & dicis, *ubi paſcas &c.* ideſt, quia ignoras te. Si te cognoſceres, quæreres me in teipſa. S. Thom. hìc. Per cognitionem ſui ceſſat omnis querela contra Deum de malis, quæ patimur. Precatio enim ſponſæ involvit querimoniam de abſentia ſponſi, ob quam in tot miſerias eſt prolapſa. Cui reſpondet ſponſus: *ſi ignoras te &c.* q. d. ſi te cognoſceres, non querereris. *Abi poſt veſtigia gregum*; diſce obedientiam, ſubjectionem, & ſufferentiam, à gregibus irrationabilibus. Sicut oves percutienti paſtori non contradicunt, ab illo ſe duci ſinunt, quò vult; ità tu te committe meæ providentiæ. de Ponte hìc.

Quomodo, tu Judæus cùm ſis bibere à me poſcis, quæ ſum mulier Samaritana. Jo. 4. 9. hocnè ſcelerum tuorum ſummum eſt, quod redderis indigna Chriſto propinare, *ſum Samaritana.* Et cur non dicis, ſum ſex virorum pellex, & charybdis pudoris? Planè vel noſtra non novimus vulnera; vel, ſi novimus ea, minùs nobis putent, quæ maximè fœtent; aut, ſi fœtent, non putidiora manifeſtamus, ſed honeſtiora. Oliv. lib. 10. Strom. hìc.

Cæcus. Apoc. 3. 17. quia ſe ipſum non videbat, & alium ſe judicabat, quàm erat. Sylv. hìc.

Collirio inunge oculos tuos. Apoc. 3. 18. Ad litteram, collyrium cognitio ſui ipſius: nam hic Epiſcopus ignorabat ſe, dicebat ſe eſſe divitem &c. Sylv. hìc.

Hæc pravitatis eſt cauſa, ignorantia ſui: quam ſi quis cognita veritate diſcuſſerit; ſciet, quò referenda, & quemadmodum ſibi vita degenda ſit. Lactant. Firmian. l. 1. de falſa Relig.

Qui ſeipſum non conſiderat, & ſolùm attendit res proximi, illaſque taxare vult, certùm, quod ſuperbia capitur, & obliviſcitur ſui. Theophyl. in Luc. 6. 36.

Semper ad malum proclives ſunt mali; voluntatis appetitus propria ducuntur, & tamquam jumenta indomita per vitiorum præcipitia colliduntur. -- Et grande malum hoc unde? utique ex tumore animi ex ignorantia ſui, ex veri neſcientia. S. Laur. Juſt. ſerm. in Purific. B. V.

Sui ignoratio omnia invexit mala, rerumque omnium confuſionem hanc, quæ in Mundo eſt. Iſid. Clarius l. 1. or. 60.

Hæc videtur cauſa fuiſſe, quòd Dominus nullum ſtultum curarit: quia ſtulti ſeipſos non agnoſcunt mente captos eſſe; ſed potiùs judicant, ſe eſſe ſapientiſſimos. David Pſ. 50. 5. veniam petens ait: *quoniam iniquitatem meam ego cognoſco.* Stella in Luc. 18.

§. V.

Viæ, & media, cognitionem ſui conſequendi.

OStendam tibi, tamquam in ſpeculo, quis, & qualis ſis. Non vidiſti in loco publico, ſepeliendis hominibus deſtinato, naturæ noſtræ myſteria? non vidiſti oſtium, aliis ſuper alia temerè abjectis, congeriem? calvarias carnibus nudatas, terribilem quemdam, ac deformem, aſpectum exhauſtis oculis præbentes? ſi illa vidiſti teipſum in illis ſpectaſti. S. Greg. Nyſſ. or. 1. de beatudinibus.

Sole orto æſtuaverunt. Matth. 13. 6. Per ſolem orientem intellige tentationes; eò quòd tentatio oſtendat homines; & declaret, quales ſint: ſicut ſol manifeſtat abſcondita. Theophyl. hìc.

Fecit lutum ex ſputo. Jo. 9. 6. Ex luto Dominus cœco illuminando medicinam confecit, ut edoceat viſu donari eum, cœcitate pulſa, qui diligit pulvere rei terrenæ, quam diligit. Eſcob. t. 1. mir. Chr. l. 3. Ob. 10.

Inventa eſt ars, lactæ in charta candida ſcribendi litteras; ut legi poſſint, cineres aſperguntur. Cognitio ſui pro cinere. Speculum. Lem. Incerto authore.

Aqua in vitreo vaſe, ſole abſente, limpida videtur; ſed mox, ut

ut ſol ſuis radiis vas ferit, turbida, & atomis plena apparet. Ex vita S. Thereſ. lum. & dogm. ſpirit.

Tamdiu quis peccata ſua, quæ noſſe aut deflere, debet, ignorat, quamdiu curioſè aliena conſiderat. S. Proſper lib. 1. cap. 6.

Dico tibi: nulla pejor ignorantia, quàm tui. Si ignoravero Logicam Philoſophiam, & omnes artes liberales mechanicas; & omnia Jura, Leges, & Medicinam; ſalvari potero: ſed ſi te ignores, non ſalvaberis. S. Thom. Vill. Dom. 3. Adv.

TITULUS XIX.

COLORES.

CAndidus. Funebris apud Japones color albus; niger feſtus, & hilaris. Bartoli vita S. Xav. l. 3. n. 20.

Ruber. Viri exercitus in coccineis. Nahum. 2. 3. q. d. Milites Chaldæorum erunt nobiles; ideoque veſtientur chlamydibus coccineis: coccus enim erat nobilium, imò regum veſtis; uti dixi Thren. 45. De Cyri exercitu Xenophon l. 6. univerſus exercitus ære fulgurabat, Puniceoque florebat ornatu. Cauſam dat noſter Martinus à Roa l. 1. ſingul. cap. 2. ut ſcilicet ſanguis, ſi quis ex vulnere eſſet impreſſus, abſorberetur à cocco; tum illi confidentiùs, & ſine pavore, pugnarent. Hoc veriùs in ſanguine Chriſti, qui noſtra eſt purpura, & coccinea veſtis, ait S. Ambroſ. in Pſal. 118. Addit ſecundam: ſcilicet Gentiles credidiſſe: quòd coccinea veſtis totos præſtaret in præliis, & periculis. Unde & olim pueris Chriſtianis funiculus coccineus è collo ſuſpendebatur, ad avertendum faſcinum, & quævis diſcrimina; uti recenſet, & redarguit S. Chryſoſt. hom. 12. in c. 4. ep. 1. Corinth. Ægyptii quoque quotannis omnes arbores, pecora, & multa alia rubrica illinebant, adversùs incendium, teſte Epiph. hær. 18. Tertiam dat l. 4. c. 7. quòd coccineus color, ſive purpureus, ad ignem accedit, igneique animi ſit index, & ſtimulus. Corn. hìc.

Induit me veſtimentis ſalutis. Iſa. 61. 10. Teſte Alex. ab Alex. l. 1. c. 20. mos erat Affris, Cauris, Numidis, & Maſagetis, in bellum profecturis, Puniceas ferre veſtes: ut ſic vulnera, & ſanguinem effuſum, non internoſcerent, audaciuſque dimicarent. Tu quoque Puniceam induere veſtem, de ſanguine Chriſti, ſub qua non internoſcas vulnera, & difficultates obventuras. Jonghen. Exh. 20.

Unus illi rubor placebat, quem gignit candor: unus candor, quem parit abſtinentia. S. Greg. Naz. or. 25. in laudem ſororis ſuæ Gorgoniæ.

Cæruleus. Utitur Romana Eccleſia violaceo colore in quatuor temporibus Septembris; & in Vigiliis Sanctorum, in quibus eſt jejunium, quando Miſſa eſt de Vigilia; & in Diebus Rogationum &c. Cùm enim jejunamus, carnem noſtram crucifigentes maceramus; ut ſic facta livida Chriſti livoribus conformetur. Durand. rational. div. offic. In Mogor color cæruleus lugentium eſt. Janic. rerum Indic. tom. 3. c. 11.

Flavus. Color regis cæteriſque interdictus, flavus eſt; è quo veſtis ejus contexta variis ex aureo filo draconibus. Ipſa tecta flavum colorem, & dracones ſpectandos exhibent. Si quis eum colorem, aut dracones, in proprios uſus adhiberet, perduellis haberetur. Nicol. Trigantius de Chriſtiana expedit. apud Sinaſ.

Niger. Indi, utpote natura nigri, ſuum cæteris anteponunt colorem; ideoque Deos atros arbitrantur. S. Xav. ep. 5. Societ. Romanæ lib. 1.

TITULUS XX.

COLUMBA.

EMiſit quoque columbam. Gen. 8. 8. Spiritum Sanctum in ſua maximè perſona illa columba ſignificavit, quam de arca Noe emiſit. S. Rupert. hìc.

Quæ cùm non inveniſſet, ubi requieſceret pes ejus, reverſa eſt ad eum in arcam. Gen. 8. 9. S. Chryſoſt. hom. 26. hìc quærit quomodo non inveniret requiem, ſiquidem teſte Scriptura, cacumina montium fuerunt viſa? & reſpondet: quia cacumina adhuc limo erant plena.

Cùm Cardinales, & Epiſcopi, de S. Fabiano P. M. eligendo agerent, nemine de Fabiano cogitante, columba capiti ejus deſuper volans inſedit: inde populus Pontificem ſummum clamat. Boll. 20. Jan.

S. Ephrem vidit humeris S. Baſilii concionantis columbam inſidentem, & dicenda ſuggerentem. Boll. 1. Febr.

Anima S. Aventini Ep. à morte ejus in ſpecie columbæ candidæ ab ejus ore viſa ſurſum evolare. Boll. 4. Febr.

S. Scholaſticæ ſororis ſuæ animam poſt triduum mortis S. Benedictus in cella ſua columbæ ſpecie videt in cœlum evolare. Boll. 10. Febr.

Poſt martyrium S. Eulaliæ V. M. anima ſpecie columbæ viſa cœlum petere. Boll. 12. Febr.

Fames regnum Navarræ depopulabatur; fame ingraveſcente ad tria millia ad Sanctum Veremundum Abbatum pro victu conveniunt. Verùm non redierant, qui extra provinciam juſſu ejus cibos empturi abierant. Ille ad altare accedit peracturus Divina; & ecce, cùm gemens orat pro populo, columba candida cœlo delapſa ſuper ſingulorum capita volitabat; moxque ſublime petens diſparuit. Tantùm quiſque inde refectus, velut exquiſitis epulis paſtus eſſet. Boll. 8. Martii.

TITULUS XXI.

COMPASSIO.

§. I.

Paſſus compatitur.

Ex Veteri.

CUcurrit in occurſum eorum. Gen. 18. 2. Unde illi tanta feſtinatio? S. Chryſol. ſer. 121. peregrinus ipſe jugiter laboravit, nè peregrinus peregrinum ſe eſſe ſentiret; ſub tentorio manens ipſe ſine tecto advenam manere non eſt paſſus; & hoſpitem hoſpes ipſe ſemper ſuſcepit. Sylv. in Luc. 16. q. 14.

Cur triſtior eſt hodie ſolitò facies veſtra? Gen. 40. 7. Ad captivorum mœrorem ſolandum nullus aptior medicus Joſepho: quis enim vinctorum afflictiones meliùs agnoſcerer, quàm qui ſimul vinctus eſt? Alvarez Joſeph Illuſtr. hìc Illuſtr. 134.

Ego propriè ſervus tuus ſim. Gen. 44. 32. Non amat patientem, qui ſimul non patitur. Deprehenſo Beniamino in ſcyphi furto, veſtes in ſignum doloris lacerant fratres. *At illi ſciſſis veſtibus* v. 13. apud Proregem antè de explorationis crimine redarguti didicerunt compati indigna ferenti. S. Chryſ. hom. 64. in Gen. vide, quomodo calamitates mentem eorum fecerunt ad miſericordiam promptiorem, & eos manſuetiores. Alvarez. Joſeph Illuſtr. hìc Illuſtr. 239.

Sumpſit fiſcellam ſcirpeam, & expoſuit eam in correcto ripæ fluminis. Ex. 2. 3. Providentia Dei ordinabatur Moyſes ad populos ex captivitate, & multis periculis, eruendos: ut ipſe priùs à periculis eruatur; quò promptiùs aliis exhibeat, quod ipſe tam miſericorditer ex Dei benignitate receperat. Sylv. in Actor. 7. 21.

Surge, & tranſi Jordanem iſtum. Joſ. 1. 2. *tu enim ſorte divides populo huic terram, pro qua juravi Patribus ſuis.* v. 6. Ut populum in terram lacte, & melle manantem inducat, Jordanem trajicere monetur. Quid autem ſit Jordanem trajicere, audi ex Hugone: *tranſi Jordanem iſtum*, ideſt, bibe de torrente Paſſionis. Naſcitur à doloribus affectio erga alios ſuaviſſima. Naxera hìc §. 25.

Noſti, quid locutus ſit Dominus ad Moyſem &c. Joſ. 14. 6. 7. Caleb prœmium, tot peregrinationibus, & laboribus exactis, promiſſum exigit; utique citiùs impetret, Joſue in memoriam revocat eoſdem ſecum toleratos: *noſti, quid locutus &c.* Et ecce Joſue mox annuit: benedixit ei, & tradidit ei Hebron in poſſeſſionem. Ut qui apprimè noverat, quàm ardua in illa exploratione perpeſſus Caleb, ab alio inexperto ſimilia votis forſan fruſtaretur, aut in ævum protraheretur. Afflictorum lacrymas vel aſpicere dedignabitur, cui ſemper blanda fortuna fuit. Patientiam miſericordiæ matrem vocat Tertullianus lib. de pat. cap. 3. paſſus ſcit compati. Ferrea viſcera in voluptatum officina conflantur. Naxera hìc. §. 13.

David verò, cùm factus eſſet rex durum jugum impoſuit. 3. Reg. 12. 4. S. Odo Abb. Cluniac. lib. 2. collat.

A Saule David inſectabatur, & ſuper contritionem eorum, qui amaro erant animo, compatiebatur; quæ commiſeratio Roboamum in deliciis natum non capiebat. Sylv. in Luc. 2. lib. 2. de Infantia Chriſti. q. 2.

Væ paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos: ſed cum auſteritate ingerebatis eis. Ezech. 34. 24. Væ paſtoribus; ſed & ovibus væ! quando à nimis indulgentibus ſibi reguntur. Quàm auſterus ovibus, qui lacte ſuavitatis ablactatus; quàm rigidus, qui pretioſis indutus: nudum, famelicum, ægrum, ſubditum, aſpiciet; non tamen panem, veſtem, aut medicinam, exhibebit. Naxera in Joſ. 1. §. 25.

Ex Novo.

De Chriſto Domino.

Domine! puer meus jacet in domo paralyticus. Matth. 8. 6. Hugo Card. meus, inquit: ecce cumpaſſio.! quaſi dicat: morbus eſt meus.

Eſurivi, & dediſtis mihi manducare, Matth. 25. 35. S. Chryſoſt. dixiſſe ſuffecerat: dediſtis mihi manducare, dediſtis mihi bibere; ſed præmiſit: *eſurivi, & ſitivi*: quia parvus fuiſſet amor pauperis, quòd pauperem ſuſcepiſſet; niſi & paſſiones pauperis ſuſcepiſſet. Verus amor eſt, feciſſe ſuas anguſtiati anguſtias. Salvianus lib. 4. ad Eccleſ. ego plus addo aliquid: Chriſtum non ſolùm egere cum cæteris, ſed plus multò egere, quàm cæteros. In omni enim pauperum numero non eſt univerſorum una paupertas. Chriſtus tantummodò totus eſt, cui nihil eſt, quod in omni humano genere non deſit: omnis enim egeſtuoſus pro ſe tantùm, & in ſe, eget; ſolus tantummodò Chriſtus eſt, qui in omnium pau-